

De betekenis van bso voor ouders en kinderen

Een kwalitatief onderzoek naar de toegevoegde waarde van bso

29 december 2021

244409202

Contents

Contents	1
Management samenvatting	2
1. Inleiding	7
1.1 Aanleiding en doel onderzoek	7
1.2 Leeswijzer	8
2. Beeld over bso en keuze overwegingen	10
2.1 Context onderzoek: de deelnemers	10
2.2 Beeld over bso vrij positief onder ouders, wat minder eenduidig bij sociale omgeving	11
2.3 Keuze voor huidige bso ingegeven door mogelijkheden en wensen	12
2.4 Plezier, sociale interactie en rust om te werken zijn de (ontwikkelings)opbrengsten van bso	14
3. Redenen (on-)tevredenheid	16
3.1 Spelen met leeftijdgenoten, aanbod en oog en oor voor kinderen bepalend voor tevredenheid	16
3.2 Ontevredenheid: beperkt (leeftijdgericht) aanbod/vrienden/vriendinnen, geringe flexibiliteit	18
3.3 Ontevredenheid over bso neemt toe met de leeftijd	19
3.4 Stoppen met bso: de weg naar zelfstandigheid, onvrede kind en situationele redenen	21
4. Kenmerken aantrekkelijk bso aanbod	23
4.1 De 'ideale bso': leeftijdgenoten, indeling naar leeftijd, keuzevrijheid en rijk activiteitenaanbod	23
4.2 Belangrijke rol voor pedagogisch medewerkers	25
4.3 Een flexibele organisatie met een goede communicatie is een groot goed	26
5. Conclusies en aanbevelingen	27
Bijlage 1 – Onderzoeksverantwoording	31
Bijlage 2 – Gespreksleidraden	35
Bijlage 3 – Tabellen	45

Management samenvatting

Het ministerie van Sociale zaken en Werkgelegenheid (SZW) heeft Kantar Public opdracht gegeven kwalitatief onderzoek uit te voeren onder ouders en kinderen die gebruik maken van buitenschoolse opvang (bso) en onder pedagogisch medewerkers (pm'ers) die werkzaam zijn bij een bso. Het ministerie wilde meer inzicht krijgen in de toegevoegde waarde van bso met een aantrekkelijk en kwalitatief (verrijkt) aanbod.

De volgende onderzoeksvraag heeft centraal gestaan in het door Kantar Public uitgevoerde onderzoek:

Wat is de toegevoegde waarde van bso's met een aantrekkelijk aanbod voor ouders en voor kinderen?

Daaronder vallen drie deelvragen:

- Wat zijn de kenmerken van een aantrekkelijk aanbod voor ouders en kinderen?
- Welke factoren spelen een rol bij de afweging wel of niet gebruik te maken van een bso met een aantrekkelijk aanbod?
- Welke bijdrage heeft een bso met een aantrekkelijk aanbod?

Om de onderzoeksvragen te beantwoorden, is onderscheid gemaakt tussen 'reguliere' en 'speciale' bso's. Onder speciale bso's zijn – voorafgaand aan het onderzoek in overleg met SZW vastgesteld - die organisaties verstaan die een specifiek profiel hebben en mogelijk beter in staat zijn om ouders en oudere kinderen vast te houden omdat ze een aantrekkelijk aanbod hebben. Te denken valt aan bso's die zich richten op activiteiten of thema's zoals sport, zwemmen, natuur, buiten, moestuin, cultuur, muziek, burgerschap, beroepen. Door dit onderscheid te maken is geprobeerd zicht te krijgen op eventuele verschillen tussen reguliere en speciale bso's en welke factoren bijdragen aan het succes van bso's.

De informatie is verzameld door middel van 21 groepsinterviews met ouders, kinderen en pm'ers en 10 duo-interviews met ex-gebruikers (ouder en kind). In totaal hebben 49 ouders, 32 kinderen, 20 ex-gebruikers en 16 pm'ers aan het onderzoek meegewerkt. Alle interviews zijn online, via Teams, gevoerd.

Navolgend geven we eerst een samenvatting van de resultaten en laten we vervolgens de belangrijkste conclusies uit het onderzoek terugkomen aan de hand van de onderzoeksvragen. De samenvatting wordt afgesloten met onze aanbevelingen.

NB: De vorm van dit kwalitatieve onderzoek is open en exploratief en gaat uit van wat de deelnemers zelf ter sprake brengen. Dit stelt ons in staat om inzicht te verkrijgen in opvattingen en achterliggende verklaringen. Gezien het beperkte aantal deelnemers en de wijze waarop ze in het onderzoek zijn betrokken, is het echter niet mogelijk om de resultaten te generaliseren naar alle ouders en kinderen die gebruik maken van bso of pm'ers die er werkzaam zijn.

Samenvatting resultaten

Het beeld over bso is vrij positief onder ouders, mede ingegeven door hun ervaringen. Bso biedt ouders de mogelijkheid werk en gezin te combineren, continuïteit, zekerheid, ontzorgd worden, sociale interactie voor kinderen. Bij de directe sociale omgeving (familie, vrienden, buurtgenoten) bestaat een wisselend beeld: deels positief (zeker onder degenen met ervaring met bso) en deels wat negatiever onder degenen die er geen gebruik van maken of er nauwelijks bekend mee zijn. Bij laatstgenoemden is de norm meer dat kinderen door familie of ouders zelf worden opgevangen. De sociale omgeving is zeker van invloed op het gebruik maken van bso: als veel klas- en buurtgenoten naar de bso gaan, is het voor de ouder makkelijker om voor bso te kiezen. Bij negatieve reacties (vanwege de norm zelf of met familie opvangen of vanwege het te hoge aantal dagen) moeten ouders meer hun best doen dit naast zich neer te leggen. Pm'ers bevestigen het principe van 'onbekend maakt onbemind'. Tegelijkertijd zien ze ten opzichte van een aantal jaar geleden een gestegen waardering voor hun werk en de bijdrage die zij met de bso leveren aan de ontwikkeling van kinderen.

In de afwegingen van ouders bij de keuze voor een bso zijn verschillende factoren van belang: het aanbod, het gemak en vertrouwdheid van een school en bso dichtbij elkaar, een goede reputatie of mond tot mond reclame, klasgenoten die er naartoe gaan, indeling van groepen naar leeftijd, een flexibel contract of flexibele openingstijden. Voor ouders met kinderen op een speciale bso zijn het specifieke aanbod en/of de goede reputatie van betreffende bso vaak aanleiding om voor deze bso te kiezen. Met andere woorden: een heel bewuste keuze voor een specifieke bso. De ouders die voor een reguliere bso hebben gekozen, geven vaker het gemak en vertrouwdheid van een school en bso ineen of bso heel dichtbij school als belangrijke redenen. Deels is er soms ook sprake van een gebrek aan keuze, omdat een bso bijvoorbeeld de enige is die plaats heeft of de enig beschikbare in de buurt. Dit laatste geldt zeker in de meer landelijke gebieden.

Ouders en pm'ers zijn eensluidend van mening dat een bso het kind als eerste een plezierige vrije tijd moet opleveren, gevolgd door het opdoen van sociale vaardigheden door het spelen met andere kinderen. Daarnaast vinden ouders het van belang dat kinderen zich vertrouwd en veilig voelen op hun bso, zich kunnen ontspannen en liefst ook nieuwe vaardigheden leren of doen. In de praktijk blijkt dat de opbrengst voor kinderen volgens ouders vooral gelegen is in de sociale interactie met andere kinderen en hun sociaal-emotionele ontwikkeling en het opdoen van nieuwe vaardigheden. Bso levert ouders verder ontzorging en gemoedsrust op waardoor ze de vrijheid hebben en voelen om zich te richten op hun werk of andere bezigheden.

De aspecten waarover ouders en kinderen tevreden zijn laten het grote belang zien van vriendjes/innetjes/leeftijdgenoten op de bso, leuke activiteiten en diversiteit in het activiteitenaanbod. Ouders en kinderen benoemen deze aspecten het vaakst als redenen voor tevredenheid. Daarnaast komt de rol van vertrouwde pm'ers naar voren die oog hebben voor hun kind. Goede communicatie en de mogelijkheid van een flexibele invulling van het contract dragen bij aan tevredenheid bij ouders. Kinderen op een speciale bso zijn vaker tevreden over de activiteiten op hun bso.

De oudere kinderen vinden het heel prettig als ze een bepaalde zelfstandigheid krijgen. Pm'ers bevestigen de redenen voor tevredenheid en dragen als extra factor nog aan dat een vorm van inspraak door de kinderen tot tevredenheid leidt.

Ontevredenheid over de huidige bso wordt bij ouders en kinderen vooral ingegeven door een gebrek aan vriendjes/innetjes/leeftijdgenoten op de bso en een te weinig op de leeftijd afgestemd activiteitenaanbod. Dit geldt in versterkte mate voor ouders van reguliere bso's. Ouders zijn verder minder te spreken over een ervaren personeelskrachte en wisselingen in personeel. Ook zaken die de organisatie betreffen van eten, leeftijdsgroepen over verschillende locaties, inadequate communicatie blijken redenen te zijn voor ontevredenheid. Kinderen hebben daarnaast last van incompleet of kapot speelgoed en een verplichting om mee te doen aan activiteiten. De oudere kinderen zijn ontevreden over een aanbod dat te veel is ingericht op jonge kinderen. Pm'ers brengen dezelfde oorzaken voor ontevredenheid bij ouders en kinderen naar voren en voegen daar nog mogelijke ontevredenheid over de kosten van bso en het vervoer van kinderen naar de bso aan toe.

De bso blijkt voor oudere kinderen op zowel speciale als reguliere bso's in verschillende opzichten niet tegemoet te komen aan hun behoeften: te weinig vriendjes/innetjes, te weinig op hen afgestemd aanbod, te weinig zelfstandigheid. Als groepen worden ingedeeld naar leeftijd met een tienerbso speelt dit minder. Ook een bepaald thema-aanbod - zoals speciale bso's bieden - dat aansluit op de interesses van een kind zorgt voor grotere tevredenheid. Een zelfstandigheidsverklaring geeft meer vrijheden aan kinderen en heeft daarmee een positieve invloed. Duidelijke overgangsrutuelen en specifieke activiteiten voor leeftijdsgroepen kunnen in positieve zin bijdragen aan tevredenheid van oudere kinderen. De aanwezigheid van mannelijke pm'ers heeft een positieve uitwerking op jongens vanwege meer buiten- en fysieke activiteiten. Jongens en meisjes verschillen in hun behoeften; meisjes zijn sneller tevreden te stellen met knutselen of tekenen en dat is makkelijker realiseerbaar op een bso.

Volgens ouders moeten kinderen als de middelbare schooltijd in zicht komt meer zelfstandigheid en eigen verantwoordelijkheid krijgen. Deze weg naar zelfstandigheid, gecombineerd met een verminderd plezier bij hun kind en meer situationele redenen zijn voor ouders vaak een reden om te stoppen met bso. De (on-)tevredenheid van het kind is mede van invloed op een beslissing van ouders om te stoppen.

Het stoppen met bso hangt al met al af van een combinatie van de volgende motieven:

- wat het kind aankan in zelfstandigheid en verantwoordelijkheid
- in hoeverre het kind het niet meer naar zijn/haar zin heeft
- hoe lang ouder weg is in verband met werk; duur alleen thuis zijn
- de eventuele aanwezigheid of beschikbaarheid oudere broer/zus/grootouder

- hoe de kosten-baten analyse van bso uitpakt
- eventuele ontevredenheid over de bso-organisatie

In de elementen voor een 'ideale' bso zijn de al eerder genoemde elementen terug te horen. Want een ideale bso is volgens ouders, kinderen en pm'ers een bso waar kinderen leeftijdgenoten en vriendjes/innetjes hebben, met een groepsindeling naar leeftijd, keuzevrijheid in het wel/niet meedoen, meer zelfstandigheid en verantwoordelijkheid voor oudere kinderen. Het activiteitenaanbod van een 'ideale' bso is divers en afgestemd op de leeftijd van kinderen, biedt goede mogelijkheden voor buiten- en binnen spel en daagt kinderen uit iets nieuws te leren. Qua locatie is vooral van belang dat de bso een eigen plek heeft met goede speelmogelijkheden binnen en buiten.

Pm'ers hebben een heel belangrijke functie in de bso, deze kan niet worden overschat. Pm'ers hebben bij een ideale bso professionele kwaliteiten zoals kennis van en interesse voor de leeftijdsgroep en zijn daarmee in staat activiteiten te bieden die aanslaan bij kinderen en tegemoet komen aan hun behoeften. Daarnaast hebben ze ook voldoende tijd om aandacht te kunnen geven aan kinderen. Er is een pleidooi vanuit alle doelgroepen van dit onderzoek voor meer mannelijke pm'ers op de bso vanwege de rolmodelfunctie die ze kunnen vervullen en omdat mannelijke pm'ers meer uitdaging bieden aan jongens op de bso.

Tot slot biedt een ideale bso flexibiliteit in het ruilen of aanpassen van dagen en heeft deze ook plaatsingsmogelijkheden. De organisatie draagt zorg voor voldoende pm'ers, liefst in een vaste bezetting. Tijdigheid en persoonlijke aandacht in communicatie is van belang om te kunnen anticiperen op veranderende omstandigheden/activiteiten en informatie te hebben over het welbevinden van het kind.

Beantwoording onderzoeksvragen

De drie onderzoeksvragen kunnen als volgt worden beantwoord:

- *Wat zijn de kenmerken van een aantrekkelijk aanbod voor ouders en kinderen?*

Een bso met een aantrekkelijk aanbod voor kinderen tot en met 12 jaar valt op basis van dit onderzoek te definiëren als: *een bso met een gevarieerd activiteitenaanbod en een mate van zelfstandigheid die aansluit op de ontwikkeling en leeftijd van kinderen, waar kinderen vrij zijn in het gebruik maken ervan en met een goede begeleiding door pm'ers.*

De verschillende elementen voor een bso met een aantrekkelijk aanbod, ook voor oudere kinderen zijn:

<i>kenmerken bso met aantrekkelijk aanbod</i>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ gevarieerd activiteitenaanbod dat rekening houdt met verschillende leeftijden/interesses ▪ groepsindeling van kinderen naar leeftijd, idealiter met aparte tiener bso ▪ leeftijdgenoten/vriendje/innetjes op de bso ▪ oudere kinderen meer zelfstandigheid en eigen regie geven ▪ keuzevrijheid in deelname aan activiteiten ▪ rituelen voor overstap van een leeftijdsgroep naar volgende leeftijdsgroep ▪ kinderen inbreng geven in activiteiten ▪ pm'ers met oog voor behoeften van kinderen ▪ pm'ers die de mogelijkheid hebben invulling te geven aan hun rol ▪ meer mannelijke pm'ers: rolmodel en bieden van meer uitdaging (vooral aan jongens) ▪ locatie met goede buitenspeelmogelijkheden: veel bewegen, weinig beeldscherm

Ouders hebben nog specifieke wensen ten aanzien van een zekere flexibiliteit die de bso moet hebben in het kunnen wisselen/ruilen van dagen, ook in vakantieperiodes en het daadwerkelijk gebruik kunnen maken van ruiltegoed. Maar ook dat de communicatie tussen ouders en bso tijdig en soepel verloopt.

- *Welke factoren spelen een rol bij de afweging wel of geen gebruik te maken van een bso (met een aantrekkelijk aanbod)?*

Uit dit onderzoek komen de volgende belemmerende factoren voor het gebruik van bso naar voren:

<i>belemmerende factoren</i>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ geen of weinig keuze mogelijkheid voor gebruik van een bso: geen beschikbaarheid, slechts één bso in dorp ▪ locatie bso is ver van school gelegen ▪ geen leeftijdgenoten/vriendjes/innetjes op de bso ▪ onvoldoende vertrouwen dat op bso aandacht en zorg is voor je kind ▪ gering aanbod activiteiten ▪ onvoldoende aansluiting op leeftijdsfasen ▪ kind heeft het niet (meer) naar zijn/haar zin op bso, gedijt niet in een groep ▪ kind moet leren zelfstandigheid en verantwoordelijkheid van alleen thuis zijn aan te kunnen (oudere kinderen) ▪ kind is niet lang alleen thuis na school of ouder is goed bereikbaar op het werk ▪ openingstijden van bso sluiten onvoldoende aan op werkroosters ouders ▪ negatieve beelden over bso in de sociale omgeving ▪ sociale norm dat kinderen hoofdzakelijk door ouders en familie moeten worden opgevangen ▪ geringe communicatie over de waarde van bso voor kinderen kan negatief beeld in stand houden ▪ geen flexibiliteit vanuit bso in omgang met contract ▪ eventuele aanwezigheid of beschikbaarheid oudere broer/zus/grootouder ▪ kosten-baten analyse van bso pakt negatief uit ▪ ontevredenheid over de bso-organisatie

De bevorderende factoren voor het gebruik maken van een bso zijn:

<i>Bevorderende factoren</i>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ bso biedt ouders continuïteit, veiligheid, ontzorging, gemak ▪ bso biedt rust om te kunnen werken ▪ bso biedt gemak en vertrouwdheid door locatie dichtbij/in school ▪ klasgenoten/vriendjes/vriendinnetjes op de bso: grotere kans dat kind het naar zijn/haar zin heeft ▪ bso met een goede reputatie heeft aantrekkingskracht op ouders en kinderen ▪ kinderen doen er sociale vaardigheden op, bso draagt bij aan hun sociaal-emotionele ontwikkeling ▪ kinderen hebben er andere activiteiten dan thuis, spelen meer buiten, hebben minder schermtijd ▪ op bso zijn gekwalificeerde pm'ers werkzaam: een professionele opvang ▪ bso kan met een thema-aanbod aansluiting bieden op interesses van kinderen/deze ontwikkelen ▪ beeld over bso is positief: pedagogische expertise van bso/pm'ers krijgt erkenning ▪ flexibiliteit in contract; zorgt voor betere aansluiting op werktijden ouders ▪ aansluiting op eigen pedagogische waarden van ouders, bijvoorbeeld ten aanzien van zelfstandigheid ▪ aandacht en zorg voor het kind waar kunnen maken: voldoende bezetting personele bezetting, weinig verloop in pm'ers

- *Welke bijdrage heeft een bso met een aantrekkelijk aanbod.....?*

Op het gebruik naar leeftijd

Uit dit onderzoek komen aanwijzingen dat met een aanbod dat meer is afgestemd op oudere kinderen, dat met andere woorden recht doet aan hun levensfase, reden geeft om te veronderstellen dat kinderen langer gebruik maken van bso. Dit impliceert echter wel – en dat is tegelijkertijd een lastig punt - dat kinderen leeftijdgenoten/vriendje/innetjes treffen op hun bso. Momenteel is er sprake van een kip-ei situatie: weinig leeftijdgenoten op de bso betekent dat oudere kinderen het minder naar hun zin hebben en vervolgens stoppen met bso. Dit lijkt in nog sterkere mate op te gaan voor jongens als ze onvoldoende worden uitgedaagd met meer fysieke activiteiten.

Op de arbeidsparticipatie/ontzorging/stress van ouders

Of de arbeidsparticipatie van ouders zal toenemen door een bso met een aantrekkelijk aanbod is een conclusie die we niet kunnen trekken, omdat arbeidsparticipatie van veel meer factoren afhankelijk is. Wat wel kan worden gesteld is dat een bso met een aantrekkelijk aanbod een gunstige invloed heeft op het welbevinden van ouders; ze voelen zich meer ontzorgd als ze weten dat hun kind plezier heeft op de bso en in die zin kunnen zij dan wel de eigen bezigheden met minder stress doen.

Op de perceptie van ouders over de functie van bso

De perceptie van ouders over de functie van bso is al vrij positief onder degenen die er gebruik van maken, maar kan nog positiever worden, doordat ouders bij een bso met een aantrekkelijk aanbod nog meer overtuigd zullen zijn van de opbrengst van een bso: het plezier dat hun kind heeft, de bijdrage aan de sociaal-emotionele ontwikkeling van hun kind.

Voor ouders met weinig kennis of beeld bij bso kan de functie van een bso beter landen met een aantrekkelijk aanbod, doordat men dan positieve verhalen hoort in de eigen omgeving. Dit veronderstelt echter ook dat deze functie door bso's zelf actief wordt uitgedragen en over het voetlicht wordt gebracht.

Op de sociale normen rond wel of niet gebruik van de bso

Sociale normen rondom de meest gewenste opvang voor kinderen van werkende ouders zijn niet zo maar te veranderen; deze zijn namelijk hardnekkig. Maar een bso met een aantrekkelijk aanbod waar kinderen met plezier naartoe gaan kan mogelijk wel helpen bij het bijstellen van de norm dat de opvang van kinderen het beste door ouders zelf of familie dient te gebeuren.

Op de beleving van opvang door kinderen

Kinderen zijn sneller tevreden over een bso als deze een aantrekkelijk op hun leeftijd afgestemd aanbod heeft. Dan hebben ze plezier op de bso. Maar een bso met een aantrekkelijk aanbod houdt voor hen wel in dat er leeftijdgenoten/vriendjes/innetjes zijn. Dat is wat hen betreft een heel belangrijke voorwaarde en die moet dan ook vervuld zijn.

Op de (sociaal-emotionele, creatieve, fysieke en cognitieve) ontwikkeling van kinderen.

Ouders benadrukken momenteel vooral de sociaal-emotionele ontwikkeling van hun kind op de bso, de creatieve, fysieke en cognitieve ontwikkeling is meer tussen de regels door te lezen. Als een bso er in slaagt om een aantrekkelijk aanbod te verwezenlijken, dan zijn de vereisten gerealiseerd dat een bso een positieve invloed kan hebben op de ontwikkeling van kinderen. Doordat er oog is voor hun behoeften, zorg en aandacht voor individuele kinderen, ze uitdaging geboden krijgen door het spelen met andere kinderen en ze mee kunnen doen aan activiteiten waarmee ze nieuwe ervaringen en vaardigheden opdoen. Het veronderstelt professionele begeleiding door pm'ers die eveneens tijd moeten hebben om deze begeleiding te bieden.

Aanbevelingen

Op basis van dit onderzoek komen we tot de volgende aanbevelingen:

- Bso organisaties doen er goed aan om een leeftijdsgericht aanbod te doen, dit wil zeggen aparte leeftijdsgroepen met een activiteiten aanbod dat is afgestemd op de levensfase van de kinderen. Het bieden van tienergroepen maken een langer verblijf voor oudere kinderen aantrekkelijker.
- Geef oudere kinderen meer zelfstandigheid en verantwoordelijkheid op een bso; daag hen hiertoe uit, dat heeft een positieve invloed op de beleving van bso bij kinderen en hun ouders.
- Zorg voor een diverser personeelsbestand; de inbreng van mannelijke pedagogisch medewerkers heeft een positieve invloed op de tevredenheid.
- Kijk als bso organisatie naar de mogelijkheden om de personele bezetting van bso in groepen omhoog te krijgen of om kindvrije uren te faciliteren waardoor een activiteiten aanbod beter kan worden georganiseerd.
- Draag de waarde en ontwikkelingsopbrengst van bso actiever uit richting ouders en buitenwereld.
- Zorg voor een goede interne organisatie. Communicatie richting ouders dient tijdig te zijn en de persoonlijke aandacht voor hun kind over te brengen. Ga na waar mogelijk meer flexibiliteit kan worden geboden richting ouders: wisselen/ruilen van dagen, gebruik maken van ruiltegoed.

1. Inleiding

1.1 Aanleiding en doel onderzoek

Het ministerie van Sociale zaken en Werkgelegenheid (SZW) heeft Kantar Public opdracht gegeven kwalitatief onderzoek uit te voeren onder ouders en kinderen die gebruik maken van bso en onder pedagogisch medewerkers (pm'ers) die werkzaam zijn bij een bso. Het ministerie wilde meer inzicht krijgen in de toegevoegde waarde voor ouders en (oudere) kinderen van buitenschoolse opvang met een aantrekkelijk en kwalitatief (verrijkt) aanbod.

Deelname aan bso neemt af met het oplopen van de leeftijd en de perceptie van ouders over de ontwikkelingsfunctie van de buitenschoolse opvang is relatief laag. De kwaliteit van de bso is in de afgelopen jaren niet verbeterd, terwijl deze kwaliteitsimpuls wel te zien is in de kinderdagopvang. In verschillende verkiezingsprogramma's en het recent uitgekomen SER-advies wordt daarom gesproken over het verrijken van het aanbod.¹

Volgens de sector is er sprake van een vicieuze cirkel. Als vriendjes of vriendinnetjes stoppen met de opvang, dan volgen er snel meer kinderen. En met minder kinderen is het lastig om als organisatie een aantrekkelijk programma aan te bieden.

Het ontwikkelteam bso van het Expertisecentrum Kinderopvang (KO) doet daarom onderzoek naar de succesfactoren en randvoorwaarden van de bso. Daarnaast wil het ministerie van SZW inzicht krijgen in de betekenis van de bso in de ogen van ouders en kinderen. Door in gesprek te gaan met de doelgroep kunnen de huidige inzichten over percepties, motivaties, wat kwalitatief goede opvang voor hen betekent en oplevert, en overige afwegingen van ouders en kinderen voor gebruik worden aangescherpt. Tevens kan de toegevoegde waarde van de kwaliteitsverbetering door speciaal aanbod worden verkend. Want er zijn aanwijzingen dat bso's met een speciaal thema of activiteitenaanbod zoals bijvoorbeeld sport, zwemmen, natuur, cultuur, burgerschap wel binnen de huidige wet- en regelgeving in staat zijn om oudere kinderen en hun ouders 'vast te houden'.

De volgende onderzoeksvraag heeft uiteindelijk centraal gestaan in het door Kantar Public uitgevoerde onderzoek:

Wat is de toegevoegde waarde van bso's met een aantrekkelijk aanbod voor ouders en voor kinderen?

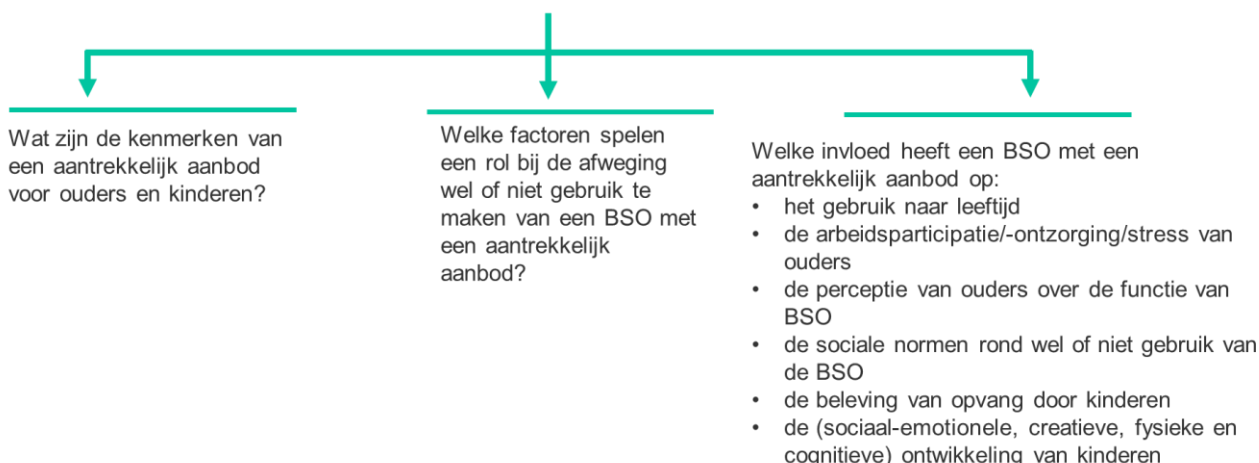
Deze vraag valt uiteen in een aantal deelvragen:

---

¹ Zie SER-advies 10 juni 2021

Wat is de toegevoegde waarde van BSO's met een aantrekkelijk aanbod voor ouders en voor kinderen?

Om de onderzoeksvragen te beantwoorden, is onderscheid gemaakt tussen 'reguliere' en 'speciale' bso's. Onder speciale bso's zijn – voorafgaand aan het onderzoek in overleg met SZW vastgesteld - die organisaties verstaan die een specifiek profiel hebben en mogelijk beter in staat zijn om ouders en oudere kinderen vast te houden omdat ze een aantrekkelijk aanbod hebben. Te denken valt aan bso's die zich richten op activiteiten of thema's zoals sport, zwemmen, natuur, buiten, moestuin, cultuur, muziek, burgerschap, beroepen etc. Door dit onderscheid te maken is geprobeerd zicht te krijgen op eventuele verschillen tussen reguliere en speciale bso's en welke factoren bijdragen aan het succes van bso's.

De volgende doelgroepen zijn bepaald voor het onderzoek:

- ouders die momenteel gebruik maken van bso
- kinderen van 7 tot 12 jaar die naar de bso gaan
- pedagogisch medewerkers werkzaam op een bso
- ex-gebruikers bso: ouders en hun kinderen die recent (maximaal zes maanden geleden) zijn gestopt met de bso

Pedagogisch medewerkers zijn in het onderzoek betrokken omdat ze vanuit hun werkervaring informatie kunnen geven over de waarde van bso voor ouders en kinderen. Ex-gebruikers konden inzicht geven in een eventuele afnemend tevredenheid over de bso en redenen om te stoppen met het gebruik van bso.

De informatie is verzameld door middel van 21 groepsinterviews met ouders, kinderen en pm'ers en 10 duo-interviews met ex-gebruikers (ouder en kind). In totaal hebben 39 ouders, 32 kinderen, 20 ex-gebruikers en 16 pm'ers aan het onderzoek meegewerkt. Alle interviews zijn online, via Teams, gevoerd.

1.2 Leeswijzer

In de onderzoeksverantwoording is uitgebreid terug te vinden hoe het onderzoek is uitgevoerd (bijlage 1). In het voorliggende rapport zijn de resultaten terug te lezen. We beschrijven de resultaten van de gesprekken met ouders, kinderen, pm'ers en ex-gebruikers geïntegreerd per thema. Waar de groepen van elkaar afwijken, besteden we hier apart aandacht aan. Aan het begin van elke paragraaf zijn de belangrijkste bevindingen in een kader weergegeven.

De vorm van dit kwalitatieve onderzoek is open en exploratief en gaat uit van wat de deelnemers zelf ter sprake brengen. Dit stelt ons in staat om inzicht te verkrijgen in opvattingen en achterliggende verklaringen. Gezien het beperkte aantal deelnemers en de wijze waarop ze in het onderzoek zijn betrokken, is het echter niet mogelijk om de resultaten te generaliseren naar alle ouders en kinderen die gebruik maken van bso of pm'ers die er werkzaam zijn.

Een aantal zaken is verder vermeldenswaard bij het lezen van dit rapport:

- Allereerst **de werving**: via het Expertisecentrum Kinderopvang zijn we in contact gebracht met een zestal bso's, waarvan vier speciale activiteiten of thema's hebben zoals sport, zwemmen, natuur, buiten, moestuin, cultuur, muziek, burgerschap, beroepen. De overige twee bso's die hebben geparticipeerd zijn bso's met een regulier aanbod, dit wil zeggen zonder specifiek thema. De zes bso's hebben ouders, pm'ers en ex-gebruikers aangeschreven en gevraagd om hun medewerking. Als men geïnteresseerd was, vulde men een korte online vragenlijst gehost door Kantar Public in en gaf de beschikbaarheid aan voor deelname. Ouders en pm'ers zijn dus via hun eigen bso benaderd. Aanvullend zijn nog ouders en kinderen van speciale bso's geworven uit ons NIPObasepanel. We kunnen in dit onderzoek niet spreken over een doorsnede van ouders die gebruik maken van bso. Tevens hebben zich zowel bij de ouders als pm'ers hoofdzakelijk vrouwen aangemeld voor deelname aan het onderzoek.
- In de analyse hebben we gekeken of en in hoeverre er eventueel **verschillen** zijn (in verwachtingen, opbrengst, tevredenheid, en dergelijke) tussen ouders/kinderen/pm'ers die een **speciale of reguliere** bso bezoeken. De verschillen blijken gering te zijn, vandaar dat we de resultaten overall beschrijven met soms aparte aandacht voor een van beide groepen. Wensen en verwachtingen van ouders en kinderen ten aanzien van de bso blijken heel universeel te zijn. En wat ook meespeelt is dat de reguliere bso's in dit onderzoek soms ook specifieke dingen aanbieden zoals een indeling in leeftijdsgroepen, of meer een nadruk op een bepaald activiteitenaanbod; de scheiding tussen regulier en speciaal ligt met andere woorden – zeker in de beleving van ouders - niet zo strikt als aanvankelijk aangenomen.
- De groep **ex-gebruikers** (duo-interviews met ouder èn kind) en de resultaten ervan hebben we meegenomen in de beschrijving van ouders in het algemeen en van kinderen in het algemeen. Alleen waar het echt ingaat op hun specifieke situatie zoals redenen om te stoppen of waar ze een afwijkend geluid laten horen, benoemen we hen apart.
- Verder hebben we de **kinderen** onderverdeeld in twee leeftijdsgroepen, namelijk 7 t/m 9-jarigen en 10 t/m 12-jarigen. Dit om de gespreksvoering met kinderen zo veel mogelijk te vergemakkelijken, aangezien de belevingswereld van een 7-jarige heel anders is dan die van een 12-jarige. Bovendien zouden we zicht kunnen krijgen op eventuele verschillen tussen deze twee leeftijdsgroepen. Dit bleek deels het geval, met dien verstande dat in de oudere leeftijdsgroep vooral 10-jarigen meededen aan het onderzoek.

In het rapport zijn diverse samenvattingen/opsommingen te vinden van argumenten die naar voren zijn gebracht over een bepaald onderwerp. Vanwege het feit dat dit een kwalitatief rapport is, geven we geen aantallen. Van sommige tabellen is een uitgebreidere versie terug te vinden in de bijlagen; dan is zichtbaar of een argument door meerdere of enkele deelnemers is benoemd door middel van het respectievelijk **vetgedrukt** of gewoon weergegeven van resultaten.

Opgenomen citaten dienen ter illustratie van de bevindingen. De citaten zijn onderaan de paragrafen/hoofdstukken weergegeven doormiddel van een icoontje om de betreffende doelgroep aan te geven. Lezend van boven naar beneden staan de icoontjes voor: ouders, kinderen, pm'ers en ex-gebruikers. Achter het citaat staat tussen haakjes of de deelnemer gebruik maakt(e) van de reguliere of speciale bso.

ouders

“Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit, sed do eiusmod tempor incididunt ut labore et dolore magna aliqua” (ouder regulier)

kinderen

“Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit, sed do eiusmod tempor incididunt ut labore et dolore magna aliqua” (meisje 7-9 regulier)

pm'ers

“Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit, sed do eiusmod tempor incididunt ut labore et dolore magna aliqua” (pm regulier)

ex-gebruikers

“Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit, sed do eiusmod tempor incididunt ut labore et dolore magna aliqua” (exgebruiker ouder regulier)

2. Beeld over bso en keuze overwegingen

In dit hoofdstuk besteden we allereerst aandacht aan de context van de deelnemers. Verder gaan we in op de beelden die leven over bso, de afwegingen op basis waarvan ouders een keuze hebben gemaakt voor de huidige bso en welke verwachtingen ze hebben ten aanzien van de opbrengst van bso zowel voor hun kinderen als voor zichzelf.

2.1 Context onderzoek: de deelnemers

In dit onderzoek zijn vier doelgroepen betrokken:

- Ouders wiens kinderen gebruik maken van de bso: 39 ouders, overwegend moeders, in leeftijd variërend van 28 tot 49 jaar.
- Kinderen die gebruik maken van de bso in twee leeftijdsgroepen (7 t/m 9 en 10 t/m 12 jaar): 32 kinderen waarbij opvalt dat in de oudste leeftijdscategorie vrijwel uitsluitend 10-jarigen hebben meegedaan. De meeste kinderen gaan twee dagen per week naar de bso.
- Pedagogisch medewerkers: 16 pm'ers, 10 van speciale bso's en 6 van reguliere bso's, op één na allen vrouw.
- Ex-gebruikers van de bso (10 duo- interviews met ouder en kind, 6 van een reguliere en 4 van een speciale bso).
- Alle deelnemers zijn uit zeer verschillende regio's in Nederland afkomstig.

Om de analyse op de juiste wijze te kunnen interpreteren, geven we een korte schets van de achtergrond van deze doelgroepen.

Ten eerste geldt voor alle vier de doelgroepen dat de bso's waar de deelnemers van afkomstig zijn gespreid over Nederland liggen. Het gaat zowel om bso's liggend in grote steden als Rotterdam, Utrecht en Groningen, als om bso's gevestigd in minder grote steden of plattelandsgemeentes.

In de groep ouders is een spreiding op leeftijd te zien; de jongste ouder is 28 jaar en de oudste is 49 jaar. Er is in mindere mate spreiding op geslacht, er is gesproken met 42 moeders en zeven vaders. Alle ouders zijn parttime of fulltime werkzaam, de meeste van hen hebben banen op een hoog beroepsniveau, bijvoorbeeld bij de overheid, in het onderwijs of de zorg/welzijnssector.

Binnen de groepen met kinderen is onderscheid gemaakt naar twee leeftijdscategorieën: 7-9 jaar en 10-12 jaar. Binnen de oudste groepen zijn de meeste kinderen echter 10 jaar; slechts één kind van 11 en één kind van 12 jaar heeft deelgenomen. Daarnaast valt op dat de oudere kinderen binnen dit onderzoek minder dagen in de week gebruik maken van de bso dan de jongste kinderen. Gemiddeld maken de kinderen twee dagen in de week gebruik van de bso. Onder de jongere kinderen zijn er meer uitschieters naar drie dagen in de week en onder de oudere kinderen naar één dag in de week. Naast gebruik van de bso komt naar voren dat vrijwel alle kinderen op een sport zitten of muziekles krijgen, activiteiten die zij één of meerdere keren per week beoefenen. De jongste leeftijdsgroep heeft meer verschillende activiteiten per week (onder andere door zwemles), waar de oudere kinderen vaker dezelfde sport meerdere keren per week beoefenen.

Onder de 16 deelnemende pm'ers (tien van speciale bso's en zes van reguliere bso's) is diversiteit te zien in het aantal uur dat men werkzaam is op de bso, het aantal collega's dat men in totaal heeft en lijkt er ook een verschil in soort werkzaamheden (welke voornamelijk afhankelijk lijken te zijn van de organisatie en het aanbod van de organisatie). Een aantal pm'ers werkt enkele dagdelen en een aantal volle dagen. Qua taken zijn verschillen te zien in het begeleiden van de kinderen en bijvoorbeeld voorbereidingstijd of coördinatie van activiteiten. Daarnaast is ook onder de groep pm'ers een scheve verdeling te zien wat betreft geslacht; slechts

één deelnemende pm'er is man. Wel is er binnen deze groep een spreiding op leeftijd. Tot slot zijn er verschillen in de opleiding van de deelnemende pm'ers. De meeste pm'ers hebben de MBO4 opleiding pedagogisch medewerker afgerond. Andere opleidingen van de deelnemende pm'ers zijn de PABO, docent Engels en docent beeldende kunst en vormgeving.

De laatste groep, de ex-gebruikers, bestond uit duo's van ouder en kind dat maximaal zes maanden geleden is gestopt met de bso. In de werving van deze duo's is rekening gehouden met de reden van het stoppen met de bso. Er is getracht duo's met redenen welke buiten de macht van ouder en kind liggen, zoals corona (in de tijd dat bso alleen open was voor mensen werkzaam in essentiële beroepen) en verhuizing, uit te sluiten van deelname van het onderzoek. Tijdens de interviews bleek echter dat men vaak door een combinatie van redenen is gestopt met de bso, waaronder corona. De leeftijd van kinderen binnen deze ex-gebruikers groep ligt tussen de 7 en 12 jaar, de meesten zijn 10 jaar of ouder.

2.2 Beeld over bso vrij positief onder ouders, wat minder eenduidig bij sociale omgeving

- Het beeld over bso is vrij positief onder ouders, mede ingegeven door hun ervaringen.
- Bso biedt ouders de mogelijkheid werk en gezin te combineren, continuïteit, zekerheid, ontzorgd worden, sociale interactie voor kinderen.
- Bij de directe sociale omgeving (familie, vrienden, buurtgenoten) bestaat een wisselend beeld: deels positief (zeker onder degenen met ervaring met bso) en deels wat negatiever onder degenen die er geen gebruik van maken of er nauwelijks bekend mee zijn. Bij laatstgenoemden is de norm meer dat kinderen door familie of ouders zelf worden opgevangen.
- De sociale omgeving is zeker van invloed op het gebruik maken van bso: veel klas- en buurtgenoten naar de bso maakt het voor de ouder makkelijker om voor bso te kiezen. Bij negatieve reacties moeten ouders meer hun best doen dit naast zich neer te leggen.
- Pm'ers bevestigen het principe van 'onbekend maakt onbemind'. Tegelijkertijd zien ze ten opzichte van een aantal jaar geleden een gestegen waardering voor hun werk en de bijdrage die zij met de bso leveren aan de ontwikkeling van kinderen.

Ouders hebben in het algemeen een vrij positief beeld van bso, mede ingegeven door de ervaringen die ze ermee hebben opgedaan. Bso wordt gezien als noodzakelijk en praktisch en mede daardoor als normaal. Voor veel ouders was het ook een zeer vanzelfsprekende keuze het kind naar de bso te laten gaan, zeker onder ouders bij wie in de omgeving en door klasgenoten veel gebruik wordt gemaakt van bso.

Ouders willen werk en gezinsleven kunnen combineren en zien veel voordelen die specifiek verbonden zijn aan bso en veel minder aan andere vormen van opvang. Het gaat dan om de continuïteit en zekerheid die een bso biedt, die minder aan een gastouder of een oppas aan huis worden gekoppeld. Overige pluspunten van bso zijn verder de regelmaat, het wegnemen van een zorg, de veiligheid en de kwaliteit van de opvang op de bso en de sociale interactie met andere kinderen/vriendjes/vriendinnetjes, het niet afhankelijk zijn/belasten van familieleden.

Het beeld van de directe sociale omgeving (familie, vrienden, buurtgenoten) over bso lijkt wisselend; ouders hebben het enerzijds over de sociale omgeving die vrij positief staat tegenover bso, het normaal vindt en/of zelf ook gebruik maakt van bso. Maar er zijn ook geluiden van een meer negatieve aard. Het negatieve beeld van de sociale omgeving lijkt vaak te komen uit kringen waar het meer de norm is om je kind door een familielid te laten opvangen of waar moeders niet werkzaam zijn en geen gebruik wordt gemaakt van bso. Negatief commentaar krijgt men dan vaak vanaf het moment dat het kind naar het kinderdagverblijf gaat, af en toe als het de bso betreft en het neemt toe bij een groter aantal (mid-)dagen dat gebruik wordt gemaakt van een kinderdagverblijf of bso. Verder wordt door de omgeving soms gedacht dat de bso duur is of dat kinderen het er niet naar hun zin zouden hebben. Dergelijke opmerkingen leiden soms tot een licht schuldgevoel onder ouders, overigens zonder dat het hen ervan heeft weerhouden hun kind bij een bso onder te brengen.

De sociale omgeving is al met al van invloed op het gebruik maken van bso: wanneer veel klas- en buurtgenoten naar de bso gaan is het voor de ouder, zowel gevoelsmatig als naar het kind toe, vanzelfsprekender en daarmee gemakkelijker het kind bij de bso onder te brengen. En daarmee eventuele negatieve reacties vanuit de sociale omgeving naast zich neer te leggen.

Dat ouders dergelijke opmerkingen over de bso te horen krijgen, wordt herkend door de pm'ers. Een aantal geeft aan dat ouders (en anderen in de omgeving) die geen gebruik maken van bso redelijk onbekend zijn met wat de bso precies inhoudt en wat een kind aangeboden krijgt. Daarnaast lijken deze 'onbekenden' en soms ouders ook de medewerkers bij een bso als 'oppassers' te zien. Men ziet het werk als makkelijk: 'geld verdienen met spelletjes doen de hele dag' of 'een beetje theeleuten'. Deze beelden doen afbreuk aan de waarde die een bso volgens de pm'ers kan hebben. Een pm'er is niet 'de oppas', maar ook bezig met de ontwikkeling van een kind en bevindt zich naar eigen zeggen in de opvoedtrio ouders, school en bso.

Maar het beeld van de bso en de werkzaamheden van de pm'ers is wel degelijk veranderd volgens pm'ers. Buitenstaanders en ouders zijn positiever over de bso dan een aantal jaren geleden en men verwacht nu van de medewerkers ook een adviserende rol naar ouders. Een rol die ook gewaardeerd wordt. Ouders hebben tegenwoordig meer oog voor de pedagogische expertise van de pm'ers en geven hen ook vertrouwen en erkenning voor het werk dat zij doen. Pm'ers lijken door meer ouders serieus genomen te worden en ouders zien dat de bso goed is voor de sociale ontwikkeling van kinderen.

Deelnemers in hun eigen woorden:

"Ik kom zelf uit het noorden, heb niet mijn familie in de buurt. Ik houd van de zelfstandigheid die het mij biedt, daar is de bso heel mooi in." (ouder speciaal)
"De ene zegt van 'ik vind het onzin dat je je kind wegbrengt' en de ander vindt het juist wel heel erg leuk. Het is een beetje gemengd." (ouder speciaal)
"Een vreselijk vooroordeel over het kinderdagverblijf. Mijn dochter ging 3 hele dagen naar het verblijf, alsof ik de meest ontaarde moeder ooit was. Zeker als ik thuis was. Het is dus een groot vooroordeel." (ouder speciaal)
"Bij ons is het juist vanzelfsprekend, heel de klas gaat wel een dag in de week naar de bso. Dus geen rare gezichten, is mijn ervaring." (ouder speciaal)

"Heel wisselend. Toen ik vertelde dat ik op een bso ging werken waren de reacties verschillend. Ik had weleens gehoord dat er negatief naar gekeken werd, 'het is makkelijk'. Terwijl ik zelf dat beeld niet had. Het was 'oh, ga je lekker theeleuten'." (pm regulier)
"Wat je heel vaak van ouders te horen krijgt is: jullie hebben een lekker baantje, je kan lekker spelletjes doen en zo verdienen je je geld. Gelukkig zijn er ook heel veel ouders die ook de andere kant wel zien." (pm speciaal)
"Er zijn ook ouders die zeggen 'ik heb wel respect'." (pm regulier)
"Dat we ook opvoedingsgericht bezig zijn en bezig zijn met ze te laten ontwikkelen in wat ze zelf willen zijn en willen doen en laten ontdekken wat er allemaal is in de wereld. Die kant zien ze ook wel." (pm speciaal)

"Iedereen gaat erheen. Het is wat het is." (ex-gebruiker kind regulier)
"Het is wel gebruikelijk. En ik ben als kind ook op die manier opgevangen. Het was voor mij voor de hand liggend om daar gebruik van te maken." (ex-gebruiker ouder speciaal)

2.3 Keuze voor huidige bso ingegeven door mogelijkheden en wensen

- In de afwegingen van ouders voor een specifieke bso zijn verschillende factoren van belang: het aanbod, het gemak en vertrouwdheid van een school en bso dichtbij elkaar, een goede reputatie of mond tot mond reclame, klasgenoten die er naartoe gaan, indeling van groepen naar leeftijd, een flexibel contract of flexibele openingstijden.
- Voor ouders met kinderen op een speciale bso zijn het specifieke aanbod en/of de goede reputatie van betreffende bso vaak aanleiding om voor deze bso te kiezen. Met andere woorden: een heel bewuste keuze voor een specifieke bso.
- De ouders die voor een reguliere bso hebben gekozen, geven vaker het gemak en vertrouwdheid van een school en bso ineen of bso heel dichtbij school als belangrijke reden. Deels is er soms ook sprake van een gebrek aan keuze, omdat een bso bijvoorbeeld de enige is die plaats heeft of de enig beschikbare in de buurt. Dit laatste geldt zeker in de meer landelijke gebieden.

De keuze voor de huidige bso is voor veel ouders van praktische aard en ingegeven door gemak; ofwel deze bso is het verlengde van de kinderopvang, de bso zit naast de school, de bso kent flexibele contractvormen of openingstijden of de bso is simpelweg de enige in de buurt. Deze praktische redenen brengen voordelen mee als het gemak van kinderen niet te hoeven brengen en/of het gevoel van veiligheid dat het kind niet de stad door hoeft te reizen naar de bso. De keuze voor de bso wordt gemaakt wanneer het kind naar de basisschool gaat en redenen als bekendheid, vertrouwd gevoel en de veiligheid van niet hoeven reizen worden voor een dan nog jong kind belangrijk gevonden. Voor ouders die gebruik maken van de reguliere bso komt nadrukkelijk naar voren dat de keuze voor de bso is ingegeven door de bso die dichtbij school was of dat er simpelweg geen andere keuze was.

Een overweging die bij alle ouders terug te horen is, is de aanwezigheid van klasgenoten en vriendjes/innetjes van hun kind op een bso.

Ouders wiens kinderen naar een speciale bso gaan, noemen meer redenen die te maken hebben met een bewuste keuze voor een bepaalde bso. Men had de mogelijkheid te kiezen en dat veronderstelt een divers aanbod aan bso in de buurt. Er is bijvoorbeeld gekozen voor de bso waar het kind verschillende activiteiten kan ondernemen, met een sport aanbod, natuur als thema of een specifieke tienerlocatie. Ook blijkt dat een goede reputatie van een bso aanleiding is geweest voor de keuze of zelfs tot een switch. Ook kan de aansluiting bij de eigen pedagogische waarden van invloed zijn. Men heeft dan bijvoorbeeld gekozen voor de bso waarin men zich kan vinden in wat het kind zelfstandig mag en andere regels die op de bso gelden.

Tabel: motieven voor keuze huidige bso

Ouders speciaal	Ouders regulier
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Leuk aanbod: sport, natuur, tienerlocatie ▪ Goede verhalen/goede reputatie van bso ▪ Dichtbij school (bekend) ▪ Koppeling/samenwerking met school ▪ Gemak: bso op zelfde locatie of dichtbij school ▪ bso deelt kinderen in groepen op basis van leeftijd ▪ Vriendjes/klasgenoten gaan hierheen ▪ Pedagogische waarden komen overeen met waarden van ouder ▪ Kleinschalig, in de wijk 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Gemak: bso op zelfde locatie als school ▪ Vertrouwde omgeving: kind ging kdv van zelfde locatie ▪ Geen andere keuze/geen ander aanbod ▪ Klasgenoten op dezelfde bso ▪ Dichtbij school (veilig gevoel omdat er geen transport nodig is) ▪ Geen plek bij andere bso ▪ Flexibel contract mogelijk/flexibel rooster

Kinderen weten over het algemeen heel goed dat ze naar bso gaan vanwege het feit dat hun ouders werken en er opvang nodig is. Een aantal kinderen noemt dat voor de huidige bso is gekozen omdat deze dichtbij school is of dat zij als peuter naar dezelfde plek (kinderdagverblijf) gingen. Daarnaast komt naar voren dat er voor de bso gekozen is omdat je er ook zwemles kon krijgen, dat ze ernaartoe gaan voor de vriendjes of dat de bso 'leuk' is.

Overigens vinden ook kinderen een bso die dichtbij school is 'handig', 'prima' of zelfs 'leuk'. Lang fietsen, lopen of met een busje of taxi naar een locatie lijken de kinderen vaak minder prettig te vinden. Lang reizen is het waard als de bso leuk is; bijvoorbeeld op het strand of in het bos. Maar echt klagen over een bso die ver van school is, doen ze niet.

Naarmate kinderen ouder worden lijken ze meer betrokken te worden in de beslissing over het aantal dagen dat ze naar de bso gaan en hoe lang ze nog naar de bso gaan.

Deelnemers in hun eigen woorden:

Regelmaat, niet opa/oma/vrienden. Gewoon regelmaat, duidelijkheid, met andere kinderen om kunnen gaan.” (ouder regulier)

Eigenlijk het gemak; inpandig, niet met een busje daarheen hoeven.” (ouder regulier).

“Voor ons omdat het op school was, was gewoon heel makkelijk. En er was een keer geen plek op de andere.” (ouder speciaal)

Onze bso zorgt ook voor verantwoordelijkheid. Ze hebben een soort contract, en als ze zich daar niet aan houdt verliest ze wat vrijheden.” (ouder speciaal).

De bso stond erom bekend als een plek waar kinderen heel erg uitgedaagd worden. Dat ze er van alles kunnen doen; creativiteit en beweging.” (ouder speciaal)

“Omdat mijn vrienden erop zitten maar ik vind het ook heel leuk en het is vlak bij school en mama moest heel vaak werken.” (jongen 10-12, speciaal)

“Ik weet wel waarom ik naar de bso ga, omdat mijn moeder in de week 3 dagen moet werken. En ik ga naar deze bso omdat het aan mijn school is.” (jongen 7-9, regulier)

“Mijn ouders vinden het niet zo fijn als wij thuis zijn en zij aan het werk zijn.” (meisje 10-12, speciaal)

“Waarschijnlijk omdat het bij school is. Zij vinden het fijn dat we niet de weg over moeten. Ze zitten een half uur rijden van school vandaan.” (jongen 10-12 speciaal)

“Ik vond het fijn als ze op een andere plek dan school zou zijn. ... Wij hadden absoluut keuze en kozen voor de bso met meer knutselen, sporten, bewegen.” (ex-gebruiker ouder speciaal)

2.4 Plezier, sociale interactie en rust om te werken zijn de (ontwikkelings)opbrengsten van bso

- Ouders en pm'ers zijn eensluidend van mening dat een bso het kind als eerste een plezierige vrije tijd moet opleveren, gevolgd door het opdoen van sociale vaardigheden door het spelen met andere kinderen.
- Daarnaast vinden ouders het van belang dat kinderen zich vertrouwd en veilig voelen op hun bso, zich kunnen ontspannen en liefst ook nieuwe vaardigheden leren of doen.
- In de praktijk blijkt dat de opbrengst voor kinderen volgens ouders vooral gelegen is in de sociale interactie met andere kinderen en hun sociaal-emotionele ontwikkeling en het opdoen van nieuwe vaardigheden.
- Bso levert ouders verder ontzorging en gemoedsrust op waardoor ze de vrijheid hebben en voelen om zich te richten op hun werk of andere bezigheden.

Ouders hebben duidelijk voor ogen wat de *gewenste* (ontwikkel)opbrengst is van bso voor kinderen. Bovenaan staat dat de kinderen een gezellige en plezierige tijd moeten hebben; ze hebben al een schooldag achter de rug waar het leren centraal staat. Ook wordt belangrijk gevonden dat ze er zich ontspannen en veilig voelen, zichzelf kunnen zijn. Daarnaast komt naar voren dat een bso van belang is voor de sociale ontwikkeling van kinderen en dat deze het mogelijk zou moeten maken om sociale vaardigheden op te doen zoals het omgaan met andere kinderen en leren delen. Dit speelt nog sterker voor ouders met één kind. Maar ook vinden ouders het goed dat kinderen daardoor leren om te gaan met kinderen die ze misschien niet goed kennen.

Alle *gewenste* (ontwikkel-)opbrengsten voor kinderen volgens de ouders op een rij:

- plezierige tijd hebben na schooltijd
- sociale vaardigheden opdoen door interactie met andere kinderen
- zichzelf kunnen zijn/veilig voelen/een thuisgevoel
- ontspanning, rust, even niks 'moeten'
- leuke dingen doen en/of leren
- activiteiten die je niet zo snel thuis doet (iets nadrukkelijker ouders en ex-gebruikers speciaal aanbod)
  - bewegen/sporten en buiten zijn/in de natuur zijn
  - creatieve activiteiten
  - speciale activiteiten zoals musical, toneel, koken, clubjes etc

- geen of minder schermtijd dan thuis
- aandacht en goede zorg voor je kind (ex-gebruikers iets nadrukkelijker)
- vriendjes/innetjes zien uit de wijk of van school
- bijdrage aan gezond leefritme: bewegen, gezond eten, weinig schermtijd

Pm'ers vinden eveneens dat plezier en relaxen op nummer één mag staan naast het kinderen helpen in hun sociaal-emotionele ontwikkeling. Ten aanzien van de sociaal-emotionele ontwikkeling benoemen ze elementen als het leren omgaan met eigen emoties, het leren omgaan met andere kinderen, het stimuleren van (samen) spel, het leren omgaan met een groep, je makkelijker aan kunnen sluiten bij een groep. Ze zien zichzelf als een van de actoren in de begeleiding van ontwikkeling van kinderen naast ouders en school. Daar hoort volgens een enkele pm'er ook taalontwikkeling bij.

In de praktijk is de sociale interactie dominant naast de rust voor ouders om te werken

Ouders vinden dat de huidige bso daadwerkelijk ervoor zorgt dat hun kinderen sociale vaardigheden opdoen door de omgang met andere kinderen en het spelen met elkaar. Ook zijn ouders van mening dat kinderen kennismaken met andere activiteiten dan thuis. Ze doen nieuwe ervaringen op, leren ervan en zo komen ze ook te weten of ze dat leuk vinden; de kennismaking met een activiteit of dat nu een bepaalde sport is, musicallessen, kennis over de natuur. Ook blijkt dat enkele ouders vinden dat kinderen wat zelfstandiger worden en zelfvertrouwen opdoen door hun verblijf op de bso.

Buiten kijf staat dat bso ouders zelf veel oplevert, waarbij de mogelijkheid om te kunnen werken en het zich ontzorgd weten doordat de kinderen op de bso zijn de belangrijkste zijn. De continuïteit in opvang geeft ouders gemoedsrust. Bso levert tevens gemak op, omdat ze er niets voor hoeven te regelen, het eventuele vervoerstraject naar de bso locatie toe wordt geregeld. Rust zit in het feit dat de kinderen elders worden opgevangen in plaats van thuis met een oppas, zeker als ouders deels thuiswerken. En niet te onderschatten is ook dat de professionaliteit van de bso een opbrengst is waar ouders tevreden over zijn; er zijn mensen werkzaam die verstand hebben van het omgaan met kinderen. (Voor een overzicht van de opbrengst in praktijk zie bijlage 3)

Deelnemers in hun eigen woorden:

“Sociale ontwikkeling met name. Ze is enig kind. Wij vonden daar het gevaar in zitten dat ze niet leert hoe ze moet omgaan met andere kindjes. Bij een bso is het gewoon spelen, dus daar moeten ze wel met elkaar leren omgaan.” (ouder speciaal)

“Ze krijgen ook dingen aangeboden die ze zelf niet zo snel zouden ondernemen. En ook spelletjes die ze doen die ze niet zelf bedenken. Koekjes bakken of pizzaatjes bakken.” (ouder regulier)

“Plezier, veiligheid, ook het sociale met andere kinderen. En uit school het relaxen. Dat dat gewoon kan bij ons.” (pm speciaal)

“De kinderen moeten een fijne middag hebben gehad op de bso. Je werkt aan natuurlijke sociale vaardigheden. Je vraagt altijd aan kinderen om aangepast gedrag te laten zien. Ik denk dat je aan taalvaardigheid werkt. Het stimuleren van spelen. Er zijn ook kinderen die niet kunnen spelen en dan moet je dat aanbieden.” (pm regulier)

“We willen graag dat het een veilige plek is waar ze kunnen spelen, leren zichzelf te zijn. Waar ze niet zoals op school beziggehouden worden, maar meer als vrije tijd in een huiselijke sfeer.” (exgebruiker ouder regulier)

3. Redenen (on-)tevredenheid

In dit hoofdstuk verschaffen we inzicht in de aspecten die zorgen voor een tevreden gevoel over de huidige bso of die daar juist afbreuk aan doen. En er wordt ingegaan in op achterliggende redenen om te stoppen met de bso. Hiermee krijgen we inzicht in de factoren die bijdragen aan een aantrekkelijk bso aanbod en de factoren die daar afbreuk aan doen.

3.1 Spelen met leeftijdgenoten, aanbod en oog en oor voor kinderen bepalend voor tevredenheid

- De aspecten waarover ouders en kinderen tevreden zijn laten het grote belang zien van vriendjes/innetjes/leeftijdgenoten op de bso, leuke activiteiten en diversiteit in het activiteitenaanbod. Ouders en kinderen benoemen deze aspecten het vaakst als redenen voor tevredenheid.
- Daarnaast komt de rol van vertrouwde pm'ers naar voren die oog hebben voor hun kind.
- Goede communicatie en de mogelijkheid van een flexibele invulling van het contract dragen bij aan tevredenheid bij ouders.
- Kinderen op een speciale bso zijn vaker tevreden over het activiteitenaanbod.
- De oudere kinderen vinden het heel prettig als ze een bepaalde zelfstandigheid krijgen.
- Pm'ers bevestigen de redenen voor tevredenheid en dragen als extra factor nog aan dat een vorm van inspraak door de kinderen tot tevredenheid leidt.

In onderstaande tabel zijn de belangrijkste aspecten opgenomen waar ouders en kinderen tevreden over zijn bij hun huidige bso:

tabel tevredenheid ouders en kinderen over hun bso (voor volledige tabel zie bijlage 3)

<i>Tevredenheid ouders</i>	<i>Tevredenheid kinderen</i>
<p><i>Voor de kinderen</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Vriendjes/innetjes op bso • Leuke activiteiten • Divers spelaanbod/activiteitenaanbod • Activiteiten aansluitend op levensfase of interesse (tiener bso, speciale bso) <p><i>Rol pm'ers</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Bekende/vertrouwde pm'ers • Pm'ers oog/lief voor de kinderen, geven ruimte/vrijheid binnen grenzen <p><i>Organisatie/pm/service/communicatie</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Goede communicatie met ouders • Flexibiliteit 	<ul style="list-style-type: none"> • Met vrienden/innen spelen • Spelen, leuke dingen doen • Buiten spelen • Voetballen (vooral de jongens) • Specifieke activiteiten: knutselen, koken, bakken, clubjes (dansclub, muziekclub), vuur springen • Gezamenlijke spellen • Avontuurlijk spelen: bomen klimmen, hutten bouwen • Gamen • Faciliteiten (speelveld/tafeltennistafel/skateboards) • Zelf naar buiten mogen (met formulier, vanaf 8 jaar) • Aardige leiders, leiders doen mee, mannelijke leiders • Speciaal aanbod: naar moestuin, timmeren in timmerruimte, zwemmen, bij sportclub (voetbal, hockey) <p><i>Oudere kinderen:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Veel dingen zelf mogen doen • Speciale ruimte voor 10+

Duidelijk is dat er één aspect is dat doorslaggevend is voor de tevredenheid voor alle deelnemers: het plezier dat een kind wel of niet heeft op de bso. En dat wordt gefaciliteerd door het kunnen spelen met vriendjes/innetjes op de bso en leuke activiteiten. Belangrijke andere aspecten zijn wanneer er een divers activiteitenaanbod is dat bovendien aansluit op de levensfase of interesse van kinderen. En een element waar ouders hun tevredenheid graag over uiten en dat wordt bevestigd door pm'ers zelf betreft de rol van pm'ers: de aandacht die ze hebben voor kinderen, hun specifieke behoeften, welke kinderen wel of niet bij elkaar kunnen, het enthousiasme om activiteiten te verzinnen en mee te doen en dergelijke. Opvallend is als er mannelijke pm'ers zijn op bso hun inbreng hogelijk wordt gewaardeerd; ze brengen echt iets anders dan de vrouwelijke pm'ers; doen vaak mee met buiten spelen, hebben een andere toon naar de kinderen toe.

De manier waarop de organisatie en/of pm'ers met ouders communiceren leidt eveneens tot tevredenheid: er worden voorbeelden aangedragen dat ze op de hoogte worden gehouden van de activiteiten doordat er een foto komt van de activiteit van die dag, of dat er een overdracht is waarin de pm'er even benoemt hoe het met hun kind ging die middag. Ook gaat het dan over de communicatie vanuit de organisatie die als zorgvuldig wordt ervaren of handig met een speciaal platform of app.

Iets dat verder bijdraagt aan tevredenheid is de flexibiliteit die de bso heeft om te kunnen van ruilen van dag, een ruiltegoed in te zetten van een niet gebruikte dag of extra te komen in de vakantie, ook al is dat niet echt opgenomen in het contract. Ouders hebben dan het gevoel dat er met hen wordt meegedacht, dat er maatwerk wordt geleverd en zijn daar blij mee.

Specifieke zaken waar kinderen nog tevreden over zijn, betreft het activiteitenaanbod van sommige speciale bso's (sport, natuur): dat er gezwommen wordt, dat ze een/hun eigen sport kunnen doen, dat er veel activiteiten in de natuur zijn, of dat er specifieke ruimtes zijn voor activiteiten zoals een gameroom of een timmerruimte.

Oudere kinderen brengen daarnaast het aangesproken worden op mogelijkheden voor het wat ouder zijn als pluspunt naar voren. Het feit dat ze meer zelf mogen bepalen, dat er een specifieke ruimte/bsso is voor hen blijken bij hen aan te slaan.

Pm'ers benadrukken verder als element van tevredenheid dat kinderen mee mogen bepalen wat er gebeurt, een bepaalde vorm van inspraak hebben. Ze geven aan dat kinderen zich dan gehoord en gezien voelen.

De deelnemers zelf aan het woord:

"De middelste die in groep 8 zit gaat naar een tiener bso. Het speelgoed is op tieners gericht. Ze hebben computerspelletjes." (ouder, regulier)

"Het voelt fijn dat er goed op je kind wordt gelet, maar ook dat het veel meer is. Dat als ze m'n dochter zien en even met een box vragen: Hoe is het? Hoe was die voorstelling die je hebt gedaan? Is heel betrokken." (ouder speciaal)

"Wat ik als nadeel vind is de bureaucratie. Je hebt een contract. Als ze niet kunnen komen dan melden ze zich af via de app. Je kunt die uren bewaren maar niet meer inzetten." (ouder regulier)

"Je bent veel buiten daar. En we doen best veel dingen zoals broodjes bakken of een appelflap maken." (meisje 10-12, speciaal)

Ehm ja, er is een voetbalveld. Kun je heel veel, gewoon voetballen. Er is een heel grote boom, daar kun je in klimmen. En het bos." (jongen 10-12, regulier)

"Wat we de kinderen aanbieden, dat we een luisterend oor zijn. Dat wij hun kinderen zien." (pm regulier)
"De activiteiten, zeker de kookactiviteiten., dat vinden ze hartstikke leuk. We hebben ook een groot feest waar we de hele buurt bij betrekken. We geven het bedrag dat we verdienen aan een goed doel en de kinderen mogen kiezen welk doel." (pm speciaal)

"Mijn kinderen kenden ook kinderen van andere scholen, dat vond ik goed. En een afwisselend programma, spelen en knutselen. En je had nauw contact met medewerkers." (ouder werkzaam op basisschool, regulier)

3.2 Ontevredenheid: beperkt (leeftijdgericht) aanbod/vrienden/vriendinnen, geringe flexibiliteit

- Ontevredenheid over de huidige bso wordt bij ouders en kinderen vooral ingegeven door een gebrek aan vriendjes/innetjes/leeftijdgenoten op de bso en een te weinig op de leeftijd afgestemd activiteiten aanbod. Dit geldt in versterkte mate voor ouders van reguliere bso's.
- Ouders zijn verder minder te spreken over een ervaren personeelskrapte en wisselingen in personeel. Ook zaken die de organisatie betreffen van eten, leeftijdsgroepen over verschillende locaties, inadequate communicatie blijken redenen te zijn voor ontevredenheid.
- Kinderen hebben daarnaast last van incompleet of kapot speelgoed en een verplichting om mee te doen aan activiteiten. De oudere kinderen zijn ontevreden over een aanbod dat te veel is ingericht op jonge kinderen.
- Pm'ers brengen dezelfde oorzaken voor ontevredenheid bij ouders en kinderen naar voren en voegen daar nog mogelijke ontevredenheid over de kosten van bso en het vervoer van kinderen naar de bso aan toe.

In onderstaande tabel zijn de belangrijkste aspecten opgenomen waar ouders en kinderen ontevreden over zijn bij hun huidige bso:

Tabel ontevredenheid ouders en kinderen over de huidige bso (volledige tabel in bijlage 3)

Ontevredenheid ouders	Ontevredenheid kinderen
<p><i>Voor de kinderen</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Oudere kinderen te weinig leeftijdgenoten en op hen afgestemd aanbod (regulier/ex) • Geen vrienden/innen • Kinderen geen plezier meer (regulier/ex) <p><i>Rol pm'ers</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Wisselingen/verloop in personeel (speciaal/ex) <p><i>Organisatie/service/locatie/communicatie</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Gebrek aan flexibiliteit/maatwerk: ruiltegoed niet in kunnen zetten, geen dagen kunnen ruilen, geen dag in vakantie kunnen vragen • Eten/drinken: verkeerde tijdstippen (om vijf uur), te weinig, te goedkoop, alleen water, verplicht fruit • Leeftijdsgroepen op verschillende locaties • (te ongerichte) Communicatie met ouders 	<ul style="list-style-type: none"> • Geen vrienden/innen (meer) op bso • Speelgoed kapot, niet compleet • Mee moeten doen met activiteiten • Strenge juf (7-9) • Toestemming moeten hebben om buiten te spelen <p><i>Oudere kinderen:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Geen leeftijdgenoten meer (10-12, ex) • Weinig te doen op bso, saai (10-12, ex) • Speelgoed gericht op jonge kinderen: Barbie, autootjes (10-12, ex)

Ouders van reguliere bso's geven nadrukkelijker aan dat hun kinderen het minder naar hun zin hebben omdat ze onvoldoende vrienden/innen treffen op hun bso en er te weinig op hen afgestemd aanbod is.

Ook is er nogal wat ontevredenheid onder ouders over de personele bezetting; men heeft het over verloop in personeel, een krappe bezetting. En dat resulteert in hun ogen soms in onvoldoende begeleiding van of toezicht op kinderen.

Een ervaren gebrek aan flexibiliteit bij hun bso leidt bij ouders eveneens tot ontevredenheid; dit betreft dan zowel de onmogelijkheid om dagen te ruilen, ruiltegoed niet in kunnen zetten als weinig keuze hebben in het pakket dat je afneemt. Zeker het ruiltegoed niet in kunnen zetten, is een terugkerende bron van ergernis omdat men er wel voor heeft betaald maar dit niet kan verzilveren.

Overige zaken die tot ontevredenheid stemmen, betreffen onder meer het aanbod in eten en drinken, dat niet op een gewenst tijdstip wordt gegeven, te weinig is of van onvoldoende kwaliteit. Maar ook zijn er klachten over de bso-locatie die bijvoorbeeld geen goede buitenspeelmogelijkheid heeft of geen eigen plek heeft in een school.

Kinderen zijn vooral ontevreden als er geen vrienden/innetjes zijn. Verder hebben ze het over kapot, incompleet speelgoed (zachte voetballen, onvolledige spelletjes). Bovendien geven kinderen aan het vervelend te vinden als activiteiten verplicht zijn; ze willen liever zelf bepalen of ze wel of niet meedoen. Voor wat betreft het mee moeten doen aan activiteiten blijkt dat er wisselende regels gelden: bij de ene bso moet

je meedoen aan buitenactiviteiten, bij een andere moet je in ieder geval een keuze maken uit diverse activiteiten, bij de volgende wordt het vrij gelaten.

De oudste leeftijdsgroep heeft het over zowel geen vrienden/innen meer op de bso als over geen leeftijdgenoten, waardoor ze het minder leuk vinden op de bso. Ook vindt een aantal oudste kinderen dat ze te weinig leuk te doen hebben op de bso en klagen ze over het speelgoed dat naar hun mening te veel op de jongste kinderen is gericht.

Pm'ers voegen nog toe dat ouders mogelijk ontevreden zijn over de kosten van bso en het vervoer (kinderen moeten lopen of gebracht/gehaald). Ook schatten ze in dat ouders klachten kunnen hebben over de communicatie (te laat, op bepaalde manier via een specifieke app, te ongericht). Specifiek voor reguliere bso's benoemen een paar pm'ers dat het beleid strenger is geworden sinds een overname en dat koken niet meer mogelijk is, uitstapjes niet meer kunnen, ruildagen korter geldig zijn.

De deelnemers zelf aan het woord:

“Als de kinderen niet kunnen komen, melden we ze af via de app. Je kun die uren bewaren, maar eigenlijk niet meer inzetten. Een andere dag kun je maximaal twee weken van tevoren aanvragen, maar tegen die tijd heb ik het zelf opgelost. De flexibiliteit is er niet, het is altijd vol, je kunt nooit.” (ouder speciaal)
“Het aanbod voor oudere kinderen. Ze richten zich op kleuters. Mijn oudste (10 jaar) moet meedoen met de kleuters of zichzelf vermaken.” (ouder regulier)

“Ik vind het vaak niet leuk, omdat je de activiteiten per sé moet doen. Dat vind ik niet leuk. Ik zou liever willen dat je zelf mag kiezen als je het wil doen.” (jongen, 7-9, speciaal)
“Knutselopdrachten. Moet ik een hoedje van papier vouwen.” (meisje 10-12 jaar, regulier)
“Er zijn niet echt leeftijdgenootjes voor mij. Er zijn vooral kinderen die 4 of 5 zijn. Vroeger waren er meer (red. leeftijdgenootjes), maar sommige zijn nu ouder en die mogen alleen thuis blijven en andere hebben ouders die thuis werken.” (jongen, 10-12 jaar, speciaal)

“Het ruilgoed, als het niet lukt/er geen plek is. Het is een service die je aanbiedt als het kan, maar soms heb je toch met bepaalde aantallen dat het niet kan.” (pm-regulier)

“Er moest één leider zijn op 11 kinderen. Als er 2 kinderen weggingen als er 22 waren, dan moest er ook gelijk een juf weg. Dat resulteerde in dat een juf minder aandacht had voor je kind. Dat was niet fijn.” (ex-gebruiker ouder regulier)

3.3 Ontevredenheid over bso neemt toe met de leeftijd

- De bso blijkt voor oudere kinderen op zowel speciale als reguliere bso's in verschillende opzichten niet tegemoet te komen aan hun behoeften: te weinig vriendjes/innetjes, te weinig op hen afgestemd aanbod, te weinig zelfstandigheid.
- Als groepen worden ingedeeld naar leeftijd met een tienerbso speelt dit minder. Ook een bepaald thema-aanbod – zoals speciale bso's bieden - dat aansluit op de interesses van een kind zorgt voor grotere tevredenheid.
- Een zelfstandigheidsverklaring geeft meer vrijheden aan kinderen en heeft daarmee een positieve invloed.
- Duidelijke overgangsrutuelen en specifieke activiteiten voor leeftijdsgroepen kunnen in positieve zin bijdragen aan tevredenheid van oudere kinderen.
- De aanwezigheid van mannelijke pm'ers heeft een positieve uitwerking op jongens vanwege meer buiten- en fysieke activiteiten. Jongens en meisjes verschillen in hun behoeften; meisjes zijn sneller tevreden te stellen met knutselen of tekenen en dat is makkelijker realiseerbaar op een bso.

Zoals blijkt uit de sterkte-zwakke analyse in voorgaande paragrafen zijn nogal wat ouders, pm'ers en oudere kinderen niet zo tevreden over de huidige bso als opvang voor oudere kinderen. En dan gaat het vooral om

kinderen in de leeftijd vanaf een jaar of tien. Het stoppen van kinderen maakt dat de oudere kinderen die nog wel naar de bso gaan onvoldoende aansluiting vinden qua leeftijdgenoten en aanbod in activiteiten. Dit gaat ten koste van hun plezier op de bso. Liever zouden ze met vrienden/innen afspreken. Een vicieuze cirkel dus.

Kinderen die met verticale leeftijdsgroepen te maken hebben op de bso ervaren dit in nog sterkere mate. Als er sprake is van een groepsindeling naar leeftijd met bijvoorbeeld een tiener bso, dan speelt dit minder. Ook als een bso een bepaald thema heeft dat aansluit bij de interesses van een kind (sport, natuur) lijken oudere kinderen tevredener. Verder blijkt dat als er in jongere leeftijdsgroepen al een idee is wat je allemaal 'mag' doen als je in een oudere leeftijdsgroep komt daar een aantrekkende werking van uit kan gaan. Er is één bso die duidelijke overgangsrituelen heeft voor kinderen die van de ene leeftijdsgroep naar de volgende gaat en ook specifieke activiteiten voor bepaalde leeftijdsgroepen (de oudsten gaan op kamp, de middelste leeftijdsgroep mag een nachtje slapen op de bso). Dit draagt volgens pm'ers, ouders en kinderen in hoge mate bij aan tevredenheid over de bso. Want dan willen kinderen dit graag meemaken en kijken ze in jongere leeftijdsgroepen al uit naar de activiteiten en rituelen van de oudere leeftijdsgroep.

Rekening houden met leeftijd is momenteel wisselend mogelijk

Een aantal bso's biedt de mogelijkheid dat oudere kinderen bepaalde activiteiten zelf kunnen doen zonder begeleiding als de ouders een 'zelfstandigheidsverklaring' hebben ondertekend (zelf naar bso, zelf naar huis, zelf naar club, afspreken met vriendinnen); dit maakt het mogelijk oudere kinderen meer vrijheid te bieden.

Een aantal bso's – zowel speciale als reguliere - houdt bewust rekening met leeftijden van kinderen en werkt met leeftijdsgroepen. Met een indeling in twee leeftijdsgroepen (4 t/m 6 jaar en 7 t/m 12 jaar) blijkt echter dat er alsnog voor de oudste kinderen niet veel aandacht is, maar dat het er op neer komt dat ze meer zelf mogen/moeten doen. Het wel of niet hebben van een aparte tiengroep maakt met andere woorden veel uit.

Er worden in het geval van twee leeftijdsgroepen wel dingen uitprobeerd zoals de oudere kinderen **zelfstandig** dingen laten doen (naar speelveld, achter de naaimachine, meegaan met vriendje, boodschappen laten doen, buitensporten op donderdag voor 8+). Verder wordt er meer **uitdaging** geboden aan oudere kinderen door skateboardles, risicovol spel toelaten.

Degenen die werken op een bso met volledig verticale leeftijdsgroepen (4 t/m 11 jaar) geven aan dat het vrijwel ondoenlijk is om oudere kinderen echt iets te bieden, omdat ze veel tijd kwijt zijn aan de jongste kinderen. En de pm'ers stellen dat bso's met een dilemma zitten: als er weinig oudere kinderen zijn, is het ook moeilijker om een speciaal aanbod voor hen te organiseren.

Pm'ers benoemen overigens onmiddellijk het probleem waar ze zichzelf mee geconfronteerd zien van een (te) minimale personele bezetting op de groepen. Met een ruimere bezetting zouden ze meer in staat zijn om een gevarieerd aanbod aan activiteiten aan te bieden dat rekening houdt met verschillende leeftijden.

Volgens pm'ers zijn er nog andere dingen die ervoor zorgen dat het rekening houden met leeftijd goed gaat. Zo benoemen ze de rol van mannelijke pm'ers in hun bso; deze zijn zeer populair bij de kinderen en dagen zeker jongens uit doordat ze vaak zelf meedoen met buitenactiviteiten en vaak andere activiteiten doen. Er is volgens pm'ers een verschil merkbaar tussen jongens en meisjes: jongens willen vaak graag meer fysiek actief zijn, terwijl meisjes vaak blij zijn met tekenen of knutselen; dat laatste kan makkelijker worden gerealiseerd op een bso.

Langer gebruik van bso oudere kinderen veronderstelt specifieke aandacht en aanbod

Al met al worden de volgende zaken cruciaal geacht om oudere kinderen langer met plezier naar de bso te laten gaan:

- indeling in verschillende leeftijdsgroepen (beneden-, midden- en bovenbouw)
- oudere kinderen meer zelfstandigheid geven (bijvoorbeeld zelf afspreken)
- aanbod in activiteiten geënt op oudere leeftijdsgroep
- vriendjes/vriendinnetjes die ook langer blijven op bso

Andere mogelijke argumenten voor langer gebruik van bso die pm'ers aanvullend naar voren brengen hebben vooral te maken met wensen van ouders:

- dat er zeer gelimiteerd computergebruik is op een bso en dat ouders dat ook vaak prettig vinden
- dat kinderen sociale contacten opdoen

- een veilig gevoel voor (alleenstaande) ouders dat er toezicht is op hun kinderen
- dat kinderen meer beweging op een bso hebben dan als ze thuis zijn
- dat thuis ouders alles zien, op bso niet, wat kinderen meer vrijheid kan geven

In de eigen woorden van deelnemers:

“Bij ons zijn er twee groepen, maar binnen die groepen wordt ook gedifferentieerd. En de oudste groep wordt door een man geleid. Dat vind ik leuk, hij doet net andere activiteiten. Vind ik een aanwinst voor de bso.”

(ouder regulier)

“Mijn bso biedt meer zelfstandigheid. Ik heb een verklaring getekend. Mijn dochter gaat met een vriendinnetje mee en is om vijf uur terug op de bso. Ze kan daar blijven of met een vriendinnetje gaan spelen. Mocht er iets zijn, kan ze niet op mij terugvallen maar heb ik de bso als achterwacht.” (ouder regulier)

“Dat je een jongen van 11 niet meer laat knippen en plakken bijvoorbeeld. Dat je de hoeveelheid gamen iets laat toenemen met de leeftijd, bijvoorbeeld achter de spelcomputer.” (ouder speciaal)

“We zijn bezig met een beleid waarin risicovol spel wordt toegelaten. Dat avontuurlijk spelen ben ik altijd een voorstander van geweest. Laat kinderen klimmen, klauteren. En dat is voor de oudere kinderen ook fijn dat ze die ruimte krijgen en niet betutteld worden.” (pm speciaal)

“Ze moeten zelfstandigheid krijgen, ze gaan bijna naar de middelbare school. Bij ons mogen ze boodschappen doen, krijgen ze gerust een pinpas mee en dit is wat je moet halen.. Wel een bonnetje regelen en succes!” (pm speciaal)

“Meer een op maat programma. Groepen anders indelen, in onder/midden en bovenbouw. En daar activiteiten op maat doen. Dat je zegt: deze activiteiten kunnen we doen voor die leeftijdsgroep op dat moment: wie wil daar aan meedoen? In plaats van dat de hele groep moet kleuren. Pakketten die ouders afnemen ook op maat.” (ex-gebruiker regulier)

3.4 Stoppen met bso: de weg naar zelfstandigheid, onvrede kind en situationele redenen

- Volgens ouders moeten kinderen als de middelbare schooltijd in zicht komt meer zelfstandigheid en eigen verantwoordelijkheid krijgen.
- Deze weg naar zelfstandigheid, gecombineerd met een verminderd plezier bij hun kind en meer situationele redenen zijn voor ouders vaak een reden om te stoppen met bso. De (on-)tevredenheid van het kind is mede van invloed op een beslissing van ouders om te stoppen.
- Het stoppen met bso hangt al met al af van een combinatie van de volgende motieven:
  - wat het kind aankan in zelfstandigheid en verantwoordelijkheid
  - in hoeverre het kind het niet meer naar zijn/haar zin heeft
  - hoe lang ouder weg is in verband met werk; duur alleen thuis zijn
  - de eventuele aanwezigheid of beschikbaarheid oudere broer/zus/grootouder
  - hoe de kosten-baten analyse van bso uitpakt
  - eventuele ontevredenheid over de bso-organisatie

Ouders hebben verschillende redenen die maatgevend zijn om hun kind op een gegeven moment te laten stoppen met bso. Een belangrijke reden is dat kinderen naarmate ze in hogere groepen komen op de basisschool (vanaf groep 6/7) ook meer zelfstandigheid en eigen verantwoordelijkheid aankunnen en dat volgens de ouders ook moeten leren. Want, zo redeneren alle ouders en pm'ers: als een kind naar de middelbare school gaat, moet het heel veel zelfstandig doen en dat kan niet van het ene moment op het andere moment. Daar is een aanlooptijd voor nodig. Verder signaleert men dat kinderen ook steeds meer zelfstandigheid aankunnen naarmate ze ouder worden en dat het goed is om kinderen dat vertrouwen dan te geven. Een andere veel genoemde reden die ouders noemen om te stoppen met bso is dat kinderen aangeven het niet meer naar hun zin te hebben op de bso. Dit kan te maken hebben met hun leeftijd; naarmate ze ouder

worden zijn er vaak steeds minder vriendjes/innetjes of leeftijdgenoten op de bso en gaan ze zich vervelen. Maar het kan ook zijn dat de bso hun kind de bso te druk vindt of dat de locatie verandert en daarmee het aanbod waardoor het kind het niet meer fijn vindt. Ook de aanwezigheid thuis van een oudere broer of zus kan de beslissing om te stoppen met bso ingeven.

Ouders zijn weliswaar van mening dat zijzelf uiteindelijk een besluit nemen om wel of niet door te gaan met bso, maar ze hebben wel een luisterend oor voor hun kinderen en houden voor zover mogelijk rekening met wensen van hun kinderen. Dit kan bijvoorbeeld resulteren in het terugschroeven van twee middagen bso naar één middag.

Zowel enkele pm'ers als ouders/ex-gebruikers brengen het kostenargument naar voren; zeker als een kind een deel van de tijd naar een sportclub gaat of zelf mag afspreken met vrienden/vriendinnen dan wordt de beperkte tijd op de bso als kostbaar gezien. Ouders hebben het dan soms over de lange duur van de kosten voor kinderopvang, vanaf de babytijd; de kosten-batenverhouding verschuift blijkbaar naarmate de jaren opvang vorderen.

Pm'ers brengen verder nog een paar andere redenen in waarvan ze denken dat deze zullen spelen bij ouders. Ze zien corona en het meer thuiswerken van ouders ook als redenen om te stoppen. Dit horen we echter nauwelijks terug bij de ouders, hooguit bij een enkele ex-gebruiker. Pm'ers noemen verder praktische en situationele redenen zoals bijvoorbeeld overgaan naar een bso die dichtbij een sportclub van het kind is of een verhuizing naar een andere woonplaats.

De ex-gebruikers vertellen dat er vaak een combinatie van redenen is geweest om te stoppen met bso. Onvrede van het kind bijvoorbeeld in combinatie met een groeiende ontevredenheid over de organisatie, de doorlopende kosten. Of de overgang naar een andere locatie die buiten de wijk lag waardoor het kind er met veel minder plezier naartoe ging en de ouder die afstand bezwaarlijk vond. Maar ook opa's/oma's die door corona niet meer voor de kinderen zorgden en dat nu naar de vaccinaties weer wel kunnen doen. Of ouders die meer dichtbij huis of meer vanuit huis zijn gaan werken. En op de achtergrond speelt bij alle ex-gebruikers altijd de groter wordende noodzaak van zelfstandigheid van het kind en de behoefte van het kind aan meer zelfstandigheid mee.

Deelnemers zelf aan het woord:

"Ik weet uit ervaring dat ze rond groep 7 zeggen dat ze niet meer willen. Mijn zoon wilde wel tot en met groep 8, maar toen hij ging ging mijn dochter ook. Dat zie ik ook als leerkracht. En dan gaan de kinderen alleen naar huis en die geen bso hebben die hangen op school. Omdat ze niet alleen naar huis willen. En de bso wil ze wel binnenhouden, maar weet niet hoe." (ouder speciaal)

"Als ze naar de middelbare school gaat moet ze sowieso meer zelfstandigheid hebben. Dus in het jaar daarvoor denk ik dat je wel moet afbouwen en dat ze meer zelfstandigheid moet krijgen." (ouder speciaal)

"Hij vond het niet zo leuk meer en we hadden zoiets van: ja, hij heeft inderdaad de leeftijd (red. 10 jaar) en is oud genoeg om er van af te gaan. En die oudste is toch thuis. Belangrijkste dat hij gewoon zelfstandig genoeg is. Want als hij niet zelfstandig genoeg was geweest, dan had hij gewoon naar die bso gemoeten." (ex-gebruiker regulier)

"We betaalden tot half zeven en mij kind is al om vijf uur opgehaald. Betaalde me blauw aan kosten. Op een gegeven moment was ik er klaar mee. Gedoe gehad over vakantie opvang. Ze vroegen of mijn kind kwam, want dan moesten ze een extra medewerker inzetten. Dat gaat irriteren." (ex-gebruiker regulier)

4. Kenmerken aantrekkelijk bso aanbod

In dit hoofdstuk gaan we in op de kenmerken van het aanbod die een bso in de ogen van ouders, kinderen en pm'ers aantrekkelijk maken: de in hun ogen 'ideale bso'. Welke kenmerken zijn dat en zijn er nog verschillen tussen ouders en kinderen zijn aspecten die hierbij naar voren komen.

4.1 De 'ideale bso': leeftijdgenoten, indeling naar leeftijd, keuzevrijheid en rijk activiteitenaanbod

- In de elementen voor een 'ideale' bso zijn de al eerder genoemde elementen terug te horen. Want een ideale bso is een bso waar kinderen leeftijdgenoten en vriendjes/innetjes hebben, met een groepsindeling naar leeftijd, keuzevrijheid in het wel/niet meedoen, meer zelfstandigheid en verantwoordelijkheid voor oudere kinderen.
- Het activiteitenaanbod van een 'ideale' bso is divers en afgestemd op de leeftijd van kinderen, biedt goede mogelijkheden voor buiten- en binnen spel en daagt kinderen uit iets nieuws te leren.
- Qua locatie is vooral van belang dat de bso een eigen plek heeft met goede speelmogelijkheden binnen en buiten.

Alle deelnemers hebben uitgebreid hun wensen aangegeven voor een 'ideale' bso. We behandelen deze per onderdeel, want een bso heeft verschillende elementen in zich: het sociale aspect (vriendjes/vriendinnetjes), de structuur of regels die gelden, het activiteitenaanbod, de leeftijdsindeling, de locatie en de rol van pm'ers.

Allereerst het **sociale aspect**. Dat is veel naar voren gebracht en ook al eerder bleek dat dat een heel belangrijke gewenste opbrengst is van bso. Want op de bso doen kinderen sociale vaardigheden op, (leren) ze spelen met andere kinderen en hebben ze liefst plezier. En plezier blijkt heel erg gekoppeld te zijn aan leeftijdgenoten en vriendjes/vriendinnetjes op de bso. Verder vinden ouders en pm'ers het belangrijk dat kinderen worden aangesproken worden op hun leeftijd en naarmate ze ouder worden meer verantwoordelijkheid en zelfstandigheid krijgen. Maar ook vinden ze het belangrijk dat kinderen een vorm van inspraak krijgen bij activiteiten. Door mee te mogen denken over activiteiten krijgen kinderen het gevoel dat ze gezien worden en ertoe doen.

Bij de 'ideale' bso komt ook weer het rekening houden met leeftijden van kinderen naar voren: een onderscheid maken in wat je jongere en oudere kinderen aanbiedt aan activiteiten. Voor behoorlijk wat ouders en kinderen hoort daar ook een groepsindeling bij naar leeftijd. En een voorwaarde die bij de groepsindeling naar leeftijd wordt gesteld betreft het niet rigide omgaan met leeftijdsgrenzen, maar inspelen op de sociaal-emotionele ontwikkeling van het kind.

Verder geven ouders en kinderen aan dat op hun ideale bso de **regels/structuur** zodanig is dat kinderen vrij zijn om te kiezen of ze meedoen aan activiteiten, even rustig aan kunnen doen als ze daar behoefte aan hebben. Daarnaast vinden ze het goed om kinderen naarmate ze ouder worden meer vrijheid te geven door middel van zelfstandigheidsverklaringen waar je als ouder per punt (wel/niet zelfstandig naar huis, wel/niet afspreken bij vriendje/vriendinnetje) van kunt aangeven wat je daarmee wil, maar een overdaad aan regels belemmert de vrijheid van kinderen weer te veel. Een bepaalde mate van zelfstandigheid en vrijheid dus, maar wel met de inperking van de schermtijd.

Tabel belangrijkste sociale elementen en regels 'ideale' bso volgens ouders en kinderen (volledige tabel zie bijlage 3)

<i>Ideale bso volgens ouders</i>	<i>Ideale bso volgens kinderen</i>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Sociaal aspect: - Samen spelen met kinderen van dezelfde leeftijd in de groepen - Vriendjes en vriendinnetjes op de bso - Oudere kinderen meer verantwoordelijkheid geven ▪ Structuur/regels: - Activiteiten aanpassen op de leeftijd en behoefte van het kind - vrijheid geven onder meer door middel van de zelfstandigheidsverklaring - Keuze vrijheid geven aan het kind - Vrijheid bieden in het wel of niet mee willen doen 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Sociaal aspect: - Vriendjes en vriendinnetjes zijn ook op bso of mogen naar de bso komen - Veel leeftijdsgenoten - Oudere en jongere kinderen apart - Vrijheid om te spelen met wie je wil (ook met vriendje of zusje in andere groep) ▪ Structuur/regels: - Pm'ers die meedoen - Zelf kiezen wat je wil doen - Veel vrijheid in te kiezen activiteiten (ook als je een keer niet mee wil doen) - Ook een aantal regels geven

Pm'ers bevestigen het belang van vriendjes/vriendinnetjes en leeftijdgenoten op de bso. Ze vullen dit nog aan door te stellen dat het fijn zou zijn als kinderen hun vriendjes/innetjes mee mogen nemen naar de bso.

Qua **activiteitsaanbod** leven er ook echt wensen. Algemeen stellen ouders dat ze graag een heel divers en/of afwisselend aanbod in activiteiten zouden zien, zodat er wat te kiezen valt. En ook dat het activiteiten zijn die uitdagingen bieden aan de kinderen of activiteiten die ze niet snel thuis doen, ofwel omdat het om specifieke vaardigheden vraagt of bijvoorbeeld een bepaalde groepsomvang die je thuis niet snel hebt. Kinderen uiten hun behoefte aan een veelheid in activiteiten vooral aan de hand van dingen die ze leuk vinden om te doen; de gemeenschappelijke deler is 'buiten spelen'.

Tabel belangrijkste elementen activiteitsaanbod 'ideale' bso volgens ouders en kinderen (volledige tabel zie bijlage 3)

<i>Activiteitsaanbod volgens ouders</i>	<i>Activiteitsaanbod volgens kinderen</i>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Algemeen: - Diversiteit en/of afwisseling in activiteiten - Veel verschillende activiteiten - Uitdaging bieden met activiteiten - Andere activiteiten dan die kinderen thuis doen ▪ Activiteiten buiten/buiten spelen: - Goed buiten kunnen spelen (speelplaats/veld, bos) - Veel bewegen (buitendingen voor jongens, touwtrekken, huttenbouwen, de natuur in) ▪ Binnen activiteiten: - Technisch knutselen: proefjes doen, 'science' - Kunst/musical/toneel/beeldhouwen - Toekomstgericht: programmeren, typecursus - Vaardigheden leren (koken, naaien etc) - Huiswerkbegeleiding - Muziekles ▪ Overige wensen: - Kinderen naar (sport)club brengen - Activiteiten bso combineren met persoonlijke activiteiten van het kind: sport, dansles, zwemmen 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Algemeen - Buiten spelen ▪ Activiteiten buiten/buiten spelen: - Huttenbouwen, voetballen, spelen in klimrek, basketbalveld, hockeyveld, speeltuin, rennen, trampoline, verstopperij spelen, levend stratego - Springkussen, schommels, fietsen, steppen - Soms een uitje, naar speeltuin ▪ Binnen activiteiten: - Gymmen, klimwand - Escaperoom, zwemmen - Teken en knutselen (loombandjes) - Koken, kook workshop, naaien - Tatoeages maken - Spelletjes doen, eigen spellen bedenken - Lego - Clubjes ▪ Activiteiten en ruimtes binnen: - Gamekamer/bank/hoek (Playstation, telefoon ed) - Ontspanningshoek - Speelruimte met spelletjes - Legoruimte, knutsel-, slookkamer - Kamer met voetbaltafel, pingpongtafel

Pm'ers sluiten zich aan bij ouders en kinderen voor wat betreft een gewenste variëteit in aanbod (sport, kunst, theater), het bieden van uitdaging in activiteiten, voldoende spelmateriaal (skateboards, speeltoestellen). Ze benadrukken nogmaals dat spelmateriaal moet aansluiten op de verschillende leeftijden van kinderen op de bso. Bij sommige activiteiten zou een vakdocent aanwezig kunnen zijn om het te begeleiden (bijvoorbeeld theater/timmeren), andere activiteiten kunnen ze zelf aanbieden. Enkele pm'ers hebben kindvrije uren op hun bso die hen voorbereidingstijd voor activiteiten oplevert; een benijdenswaardige situatie wat betreft collega's werkzaam op andere bso's.

Qua **locatie** blijkt dat de meningen uiteenlopen of de bso bij school moet zijn of juist niet. Enerzijds brengen ouders en pm'ers naar voren het belangrijk te vinden dat kinderen echt een knip maken in de dag en daar hoort een bso op een andere locatie bij. Op die manier wordt het gevoel van bso als vrije tijdbesteding meer duidelijk. Wel liefst dichtbij de school omdat dat vervoer scheelt voor de kinderen en voor henzelf. Anderzijds vinden ze het ook ideaal als een bso een goede buitenspeelruimte heeft en dichtbij natuur/bos/sportveld is, zodat kinderen buiten hun gang kunnen gaan. In ieder geval wordt het door iedereen belangrijk gevonden dat een bso een eigen ruimte heeft.

Zeker de jongere kinderen laten zich bij de locatie van een ideale bso soms weinig gelegen liggen aan realiteit en geven dan voorkeuren op die te maken hebben met hun eigen interesses: bij een zwembad, bij een pretpark, een manege, 'op een wolkje'. Oudere kinderen vinden vlakbij school of vlakbij een sportveld of bos ideaal.

4.2 Belangrijke rol voor pedagogisch medewerkers

- Pm'ers hebben een heel belangrijke functie in de bso, deze kan niet worden overschat.
- Pm'ers hebben bij een ideale bso professionele kwaliteiten zoals kennis van en interesse voor de leeftijdsgroep en zijn daarmee in staat activiteiten te bieden die aanslaan bij kinderen en tegemoet komen aan hun behoeften. Daarnaast hebben ze ook voldoende tijd om aandacht te kunnen geven aan kinderen.
- Er is een pleidooi vanuit alle doelgroepen van dit onderzoek voor meer mannelijke pm'ers op de bso vanwege de rolmodelfunctie die ze kunnen vervullen en omdat mannelijke pm'ers meer uitdaging bieden aan jongens op de bso.

Op een ideale bso zijn de **pm'ers** van onschatbare waarde. Zowel kinderen als ouders benoemen eigenschappen van pm'ers, maar ook faciliterende voorwaarden zoals het hebben van tijd voor de kinderen. Pm'ers die meedoen met activiteiten of buitenspelen gooien hoge ogen. De kinderen hebben het dan snel over pm'ers die 'lief' zijn of 'niet te streng' of 'leuk, grappig'. Ouders hebben het meer over de professionele kwaliteiten van pm'ers zoals kennis van en interesse voor de leeftijdsgroep en dat ze daarmee in staat zijn activiteiten te bieden die aanslaan bij kinderen en tegemoet komen aan hun behoeften. In dit verband pleit een aantal ouders en pm'ers voor meer mannelijke pm'ers op de bso, omdat ze vaak ander gedrag laten zien (meer meedoen met buiten spelen), een voorbeeldfunctie kunnen vervullen en meer uitdaging bieden aan jongens.

Wensen ten aanzien van pm'ers op een ideale bso

<i>Wensen van ouders t.a.v. pm'ers</i>	<i>Wensen van kinderen t.a.v. pm'ers</i>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Affiniteit met de leeftijdsgroep ▪ Kennis van leeftijdsgroep ▪ Interesse in de kinderen hebben (wie ze zijn en wat ze leuk vinden om te doen) ▪ Aanwezigheid van mannelijke pm'ers ▪ Sterke communicatieve vaardigheden (zowel naar ouder als kind) ▪ Tijd voor de kinderen, minder voor verslaglegging ▪ Gespecialiseerde begeleiding bieden bij bepaalde activiteiten ▪ Met de kinderen meedoen 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Met de kinderen meedoen ▪ Leuke dingen bedenken voor de kinderen om te doen ▪ Lief zijn (jonge kinderen) ▪ Oplossen van ruzies ▪ Met veel pm'ers zijn ▪ Aardig en van wie bijna alles mag ▪ Grappig, leuk ▪ Niet te streng ▪ Van wie ook niet altijd alles mag ▪ Niet altijd meedoen, wel als je erom vraagt

<ul style="list-style-type: none"> ▪ Sturing geven aan kinderen: motiveren om mee te doen 	
--	--

Pm'ers zelf bekrachtigen de wens om meer mannelijke pm'ers op de ideale bso te hebben. Verder bepleiten ze meer leiding op minder kinderen of een indeling naar leeftijdsgroepen.

4.3 Een flexibele organisatie met een goede communicatie is een groot goed

- Een ideale bso biedt flexibiliteit in het ruilen of aanpassen van dagen en heeft ook plaatsingsmogelijkheden.
- De organisatie draagt zorg voor voldoende pm'ers, liefst in een vaste bezetting.
- Tijdigheid en persoonlijke aandacht in communicatie is van belang om te kunnen anticiperen op veranderende omstandigheden/activiteiten en informatie te hebben over het welbevinden van het kind.

Ouders hebben wensen geuit die te maken hebben met de **organisatie van bso**. Eerder kwam al naar voren dat ouders het prettig vinden als ze dagen kunnen ruilen, maar dat vaak niet kan, er geen plek is en dat tot ontevredenheid leidt. Niet verbazingwekkend dus dat dit bij de ideale bso wat hen betreft wel mogelijk is.

Een ander punt betreft de behoefte aan een vaste groep pm'ers, omdat dat ervoor zorgt dat ze de kinderen en ouders goed kennen en vice versa.

Bij de **communicatie** valt op dat flink wat ouders hechten aan tijdigheid in communicatie: over wisselingen in activiteiten, personele bezetting. Daar ontbreekt het in de praktijk nog wel eens aan.

Verder stellen ze het op prijs als ze op de hoogte worden gehouden over hun kind, via foto's in een ouderportaal of via een overdrachtmoment, zodat ze weten hoe hun kind het heeft gehad op de bso. Onder invloed van corona is dit overdrachtmoment voor een aantal ouders onder druk komen te staan, omdat ze niet meer naar binnen mogen en een praatje met een pm'er niet makkelijk te organiseren is.

Tabel belangrijkste wensen ouders ten aanzien organisatie en communicatie (volledige tabel zie bijlage 3)

Wensen ouders ten aanzien van de organisatie/structuur en communicatie
<p>Organisatie structuur</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Flexibiliteit in aanpassen dagen, ruilen of inplannen opvang ▪ Voldoende plek voor kinderen (ook bij vakantie bso) ▪ Contracten voor zelfstandigheid (duidelijke afspraken) ▪ Meer vrijheid voor het kind, minder vast aan regels overheid (juist geen contracten nodig) ▪ Meer vastigheid in pm'ers (zover mogelijk) ▪ Voldoende pm'ers: hoge bezetting betekent meer tijd voor kinderen ▪ Kosten op maat; naar wat je afneemt <p>Communicatie</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Tijdige communicatie: veranderingen in groepen, wisseling in pm, activiteiten, vakantieprogramma etc ▪ Ouderportaal voor ziekte, ruilen en foto's ▪ Overdracht, korte terugkoppeling van hoe het kind het heeft gehad (bijvoorbeeld via app)

5. Conclusies en aanbevelingen

In dit hoofdstuk maken we de balans op van de in voorafgaande hoofdstukken beschreven bevindingen. We doen dit door conclusies te formuleren aan de hand van de onderzoeksvragen en deze af te sluiten met aanbevelingen.

Hieraan voorafgaand benadrukken we nogmaals dat er weliswaar kleine verschillen zijn tussen ouders, kinderen die naar een speciale bso gaan of ouders en kinderen die naar een reguliere bso gaan, maar dat ze heel universeel blijken in hun houding, verwachtingen, gewenste opbrengst van de bso en wat een bso maakt tot een bso met een aantrekkelijk aanbod. Het is ook niet zo dat een bso met een speciaal aanbod per definitie wordt gezien als een bso met een aantrekkelijk aanbod. Maar dat een aantrekkelijk aanbod veel verschillende kenmerken bevat, die momenteel niet alle per sé door een bso met een speciaal aanbod worden geboden. Wel blijkt een bepaald thema- of activiteitenaanbod (sport, natuur, cultuur) in positieve zin bij te dragen aan de beleving van ouders en kinderen over bso.

Ook kunnen we concluderen dat de keuze voor een bso met een speciaal aanbod vaker heel bewust is gemaakt, waar bij bso's met een regulier aanbod meer het gemak van dichtbij school of geen andere mogelijkheid van bso speelt.

Wat zijn de kenmerken van een aantrekkelijk aanbod voor ouders en kinderen?

Een bso met een aantrekkelijk aanbod voor kinderen tot en met 12 jaar valt op basis van dit onderzoek te definiëren als: *een bso met een gevarieerd activiteitenaanbod en een mate van zelfstandigheid die aansluit op de ontwikkeling en leeftijd van kinderen en waar kinderen vrij zijn in het gebruik maken ervan en met een goede begeleiding door pm'ers.*

Het gaat dus niet alleen om het activiteitenaanbod dat een bso tot een aantrekkelijke bso maakt, maar ook om het oog hebben voor de ontwikkeling van individuele kinderen en daar op aansluiten, maatwerk dus. En pm'ers hebben hier een grote rol in. Ouders, kinderen en pm'ers zijn hier zeer eensluidend over.

De verschillende elementen voor een bso met een aantrekkelijk aanbod, ook voor oudere kinderen luiden als volgt:

<i>Kenmerken bso met aantrekkelijk aanbod</i>
<ul style="list-style-type: none">
▪ gevarieerd activiteitenaanbod dat rekening houdt met verschillende leeftijden/interesses
▪ groepsindeling van kinderen naar leeftijd, idealiter met aparte tiener bso
▪ leeftijdgenoten/vriendje/innetjes op de bso
▪ oudere kinderen meer zelfstandigheid en eigen regie geven
▪ keuzevrijheid in deelname aan activiteiten
▪ rituelen voor overstap van een leeftijdsgroep naar volgende leeftijdsgroep
▪ kinderen inbreng geven in activiteiten
▪ pm'ers met oog voor behoeften van kinderen
▪ pm'ers die de mogelijkheid hebben invulling te geven aan hun rol
▪ meer mannelijke pm'ers: rolmodel en bieden van meer uitdaging (vooral aan jongens)
▪ locatie met goede buitenspeelmogelijkheden: veel bewegen, weinig beeldscherm

Ouders hebben nog specifieke wensen ten aanzien van een zekere flexibiliteit die de bso moet hebben in het kunnen wisselen/ruilen van dagen, ook in vakantieperiodes en het daadwerkelijk gebruik kunnen maken van ruiltegoed. Maar ook dat de communicatie tussen ouders en bso tijdig en soepel verloopt.

Welke factoren spelen een rol bij de afweging wel of geen gebruik te maken van een bso (met een aantrekkelijk aanbod)?

Hierbij moet als eerste worden opgemerkt dat het gebruik maken van een bso, al dan niet met aantrekkelijk aanbod, wordt ingegeven door verschillende motieven/afwegingen van ouders. En een beperkende omstandigheid is dat er niet altijd een keuzemogelijkheid is om voor een bso te kiezen met een in de ogen van ouders (en hun kinderen) aantrekkelijk aanbod.

Er zijn belemmerende en bevorderende factoren voor het gebruik van bso. Uit dit onderzoek komen de volgende belemmerende factoren naar voren:

<i>Belemmerende factoren</i>
<ul style="list-style-type: none">
▪ geen of weinig keuze mogelijkheid voor gebruik van een bso: geen beschikbaarheid, slechts één bso in dorp
▪ locatie bso is ver van school gelegen
▪ geen leeftijdgenoten/vriendjes/innetjes op de bso
▪ onvoldoende vertrouwen dat op bso aandacht en zorg is voor je kind
▪ gering aanbod activiteiten
▪ onvoldoende aansluiting op leeftijdsfasen
▪ kind heeft het niet (meer) naar zijn/haar zin op bso, gedijt niet in een groep
▪ kind moet leren zelfstandigheid en verantwoordelijkheid van alleen thuis zijn aan te kunnen (oudere kinderen)
▪ kind is niet lang alleen thuis na school of ouder is goed bereikbaar op het werk
▪ openingstijden van bso sluiten onvoldoende aan op werkroosters ouders
▪ negatieve beelden over bso in de sociale omgeving
▪ sociale norm dat kinderen hoofdzakelijk door ouders en familie moeten worden opgevangen
▪ geringe communicatie over de waarde van bso voor kinderen kan negatief beeld in stand houden
▪ geen flexibiliteit vanuit bso in omgang met contract
▪ eventuele aanwezigheid of beschikbaarheid oudere broer/zus/grootouder
▪ kosten-baten analyse van bso pakt negatief uit
▪ ontevredenheid over de bso-organisatie

Een factor die we er specifiek uit willen lichten betreft de gewenste zelfstandigheid en verantwoordelijkheid van een kind dat op weg is naar het middelbare schoolleven; vanaf de middelbare school dienen kinderen veel zelfstandig te doen en hier is een aanlooperperiode voor nodig. Vandaar dat ouders – in samenspraak met kinderen – de twee laatste groepen van de basisschool inzetten om te ‘oefenen’ met een grotere zelfstandigheid en hun kind dit vertrouwen willen geven. Dit komt tevens vaak tegemoet aan de behoefte van het kind.

Er zijn eveneens veel bevorderende factoren naar voren gekomen voor het gebruik maken van een bso:

<i>Bevorderende factoren</i>
<ul style="list-style-type: none">
▪ bso biedt ouders continuïteit, veiligheid, ontzorging, gemak
▪ bso biedt rust om te kunnen werken
▪ bso biedt gemak en vertrouwdheid door locatie dichtbij/in school
▪ klasgenoten/vriendjes/vriendinnetjes op de bso: grotere kans dat kind het naar zijn/haar zin heeft
▪ bso met een goede reputatie heeft aantrekkingskracht op ouders en kinderen
▪ kinderen doen er sociale vaardigheden op, bso draagt bij aan hun sociaal-emotionele ontwikkeling
▪ kinderen hebben er andere activiteiten dan thuis, spelen meer buiten, hebben minder schermtijd
▪ op bso zijn gekwalificeerde pm'ers werkzaam: een professionele opvang
▪ bso kan met een thema-aanbod aansluiting bieden op interesses van kinderen/deze ontwikkelen
▪ beeld over bso is positief: pedagogische expertise van bso/pm'ers krijgt erkenning
▪ flexibiliteit in contract; zorgt voor betere aansluiting op werktijden ouders
▪ aansluiting op eigen pedagogische waarden van ouders, bijvoorbeeld ten aanzien van zelfstandigheid
▪ aandacht en zorg voor het kind waar kunnen maken: voldoende bezetting personele bezetting, weinig verloop in pm'ers

Welke bijdrage heeft een bso met een aantrekkelijk aanbod.....?

- *Op het gebruik naar leeftijd*
Uit dit onderzoek komen aanwijzingen dat met een aanbod dat meer is afgestemd op oudere kinderen, dat met andere woorden recht doet aan hun levensfase, reden geeft om te veronderstellen dat kinderen langer gebruik maken van bso. Dit impliceert echter wel – en dat is tegelijkertijd een lastig punt - dat kinderen leeftijdgenoten/vriendjes/innetjes treffen op hun bso. Momenteel is er sprake van een kip-ei situatie: weinig leeftijdgenoten op de bso betekent dat oudere kinderen het minder naar hun zin hebben en vervolgens stoppen met bso. Dit lijkt in nog sterkere mate op te gaan voor jongens als ze onvoldoende worden uitgedaagd met meer fysieke activiteiten.
- *Op de arbeidsparticipatie/ontzorging/stress van ouders*
Of de arbeidsparticipatie van ouders zal toenemen door een bso met een aantrekkelijk aanbod is een conclusie die we niet kunnen trekken, omdat arbeidsparticipatie van veel meer factoren afhankelijk is. Wat wel kan worden gesteld is dat een bso met een aantrekkelijk aanbod een gunstige invloed heeft op het welbevinden van ouders; ze voelen zich meer ontzorgd als ze weten dat hun kind plezier heeft op de bso en in die zin kunnen zij dan wel de eigen bezigheden met minder stress doen.
- *Op de perceptie van ouders over de functie van bso*
De perceptie van ouders over de functie van bso is al vrij positief onder degenen die er gebruik van maken, maar kan nog positiever worden, doordat ouders bij een bso met een aantrekkelijk aanbod nog meer overtuigd zullen zijn van de opbrengst van een bso: het plezier dat hun kind heeft, de bijdrage aan de sociaal-emotionele ontwikkeling van hun kind.
Voor ouders met weinig kennis of beeld bij bso kan de functie van een bso beter landen met een aantrekkelijk aanbod, doordat men dan positieve verhalen hoort in de eigen omgeving. Dit veronderstelt echter ook dat deze functie door bso's zelf actief wordt uitgedragen en over het voetlicht wordt gebracht.
- *Op de sociale normen rond wel of niet gebruik van de bso*
Sociale normen rondom de meest gewenste opvang voor kinderen van werkende ouders zijn niet zo maar te veranderen; deze zijn namelijk hardnekkig. Maar een bso met een aantrekkelijk aanbod waar kinderen met plezier naartoe gaan kan mogelijk wel helpen bij het bijstellen van de norm dat de opvang van kinderen het beste door ouders zelf of familie dient te gebeuren.
- *Op de beleving van opvang door kinderen*
Kinderen zijn sneller tevreden over een bso als deze een aantrekkelijk op hun leeftijd afgestemd aanbod heeft. Dan hebben ze plezier op de bso. Maar een bso met een aantrekkelijk aanbod houdt voor hen wel in dat er leeftijdgenoten/vriendjes/innetjes zijn. Dat is wat hen betreft een heel belangrijke voorwaarde en die moet dan ook vervuld zijn.
- *Op de (sociaal-emotionele, creatieve, fysieke en cognitieve) ontwikkeling van kinderen.*
Ouders benadrukken momenteel vooral de sociaal-emotionele ontwikkeling van hun kind op de bso, de creatieve, fysieke en cognitieve ontwikkeling is meer tussen de regels door te lezen. Als een bso er in slaagt om een aantrekkelijk aanbod te verwezenlijken, dan zijn de vereisten gerealiseerd dat een bso een positieve invloed kan hebben op de ontwikkeling van kinderen. Doordat er oog is voor hun behoeften, zorg en aandacht voor individuele kinderen, ze uitdaging geboden krijgen door het spelen met andere kinderen en ze mee kunnen doen aan activiteiten waarmee ze nieuwe ervaringen en vaardigheden opdoen. Het veronderstelt professionele begeleiding door pm'ers die eveneens tijd moeten hebben om deze begeleiding te bieden.

Al met al kunnen we stellen dat de betekenis van bso voor ouders en kinderen groot is. De opvang na schooltijd biedt voor ouders de mogelijkheid hun werk te doen, voor kinderen is het een plek waar ze bekende en vertrouwde gezichten zien en hen over het algemeen plezier biedt. Plezier dat onder druk komt te staan met het vorderen van de leeftijd. Dit onderzoek heeft duidelijk gemaakt dat er nogal wat factoren zijn die in positieve dan wel negatieve zin bijdragen aan de beleving van bso. Ouders en kinderen zijn echter wel in staat aan te geven wat voor hun een bso zou zijn met een aantrekkelijk aanbod.

Aanbevelingen

Op basis van dit onderzoek komen we tot de volgende aanbevelingen:

- Bso organisaties doen er goed aan om een leeftijdgericht aanbod te doen, dit wil zeggen aparte leeftijdsgroepen met een activiteiten aanbod dat is afgestemd op de levensfase van de kinderen. Het bieden van tiengroepen maken een langer verblijf voor oudere kinderen aantrekkelijker.
- Geef oudere kinderen meer zelfstandigheid en verantwoordelijkheid op een bso; daag hen hiertoe uit, dat heeft een positieve invloed op de beleving van bso bij kinderen en hun ouders.
- Zorg voor een diverser personeelsbestand; de inbreng van mannelijke pedagogisch medewerkers heeft een positieve invloed op de tevredenheid.
- Kijk als bso organisatie naar de mogelijkheden om de personele bezetting van bso in groepen omhoog te krijgen of om kindvrije uren te faciliteren waardoor een activiteiten aanbod beter kan worden georganiseerd.
- Draag de waarde en ontwikkelingsopbrengst van bso actiever uit richting ouders en buitenwereld.
- Zorg voor een goede interne organisatie. Communicatie richting ouders dient tijdig te zijn en de persoonlijke aandacht voor hun kind over te brengen. Ga na waar mogelijk meer flexibiliteit kan worden geboden richting ouders: wisselen/ruilen van dagen, gebruik maken van ruiltegoed.

Bijlage 1 – Onderzoeksverantwoording

Onderzoeksverantwoording

Opzet van het onderzoek

Kantar Public heeft in het najaar van 2021 in de periode van 4 oktober tot en met 3 november in totaal 21 groeps gesprekken en 10 duo-interviews uitgevoerd in het kader van het voorliggende onderzoek.

De doelgroepen van het onderzoek waren:

- ouders die momenteel gebruik maken van bso;
- kinderen die naar de bso gaan in de leeftijd van 7 tot 12 jaar;
- pm'ers werkzaam op de bso;
- ex-gebruikers bso: ouders en hun kinderen die recent zijn gestopt met de bso.

In samenspraak met SZW en het Expertisecentrum Kinderopvang is de keuze gemaakt om bij de bovenstaande groepen een onderscheid aan te houden tussen zij die gebruik maken/werken bij een reguliere bso of zij die gebruik maken/werken bij een speciale bso.

Om de bso's met een speciaal aanbod te kunnen onderscheiden van reguliere bso's hebben we in overleg met SZW en het Expertisecentrum Kinderopvang de volgende definitie gehanteerd: een bso die gedurende het hele jaar een bijzonder activiteitenaanbod en/of thema (cultuur, natuur, techniek) heeft.

Vanwege het feit dat de leeftijdsgroep kinderen 7 tot en met 12 jaar een heel brede groep is met een mogelijk verschillende beleving bij bso, is eveneens in overleg met SZW besloten om de kinderen op te delen in twee leeftijdsgroepen om het gesprek te vergemakkelijken.

Aldus zijn we gekomen tot het onderstaande onderzoeksdesign.

Onderzoeksdesign:

<i>Gebruikers van/werkzaam bij:</i>	ouders	kinderen 7-9 jaar	kinderen 10-12 jaar	Pm'ers
reguliere bso	2 focusgroepen	1 focusgroep	1 focusgroep	2 focusgroepen
speciale bso	6 focusgroepen	3 focusgroepen	3 focusgroepen	3 focusgroepen
<i>Ex-gebruikers bso:</i>	ouder en kind			
reguliere en speciale bso	10 duo-interviews			

Het streven was om per groep volwassenen vijf mensen te spreken. Voor focusgroepen met kinderen hebben we een groepsgrootte van vier aangehouden. Om deze aantallen te kunnen borgen, is per groep waar mogelijk een reserve deelnemer uitgenodigd. Als alle deelnemers daadwerkelijk aanwezig waren, gingen we dus met zes respectievelijk vijf deelnemers in gesprek.

Voor de groeps gesprekken met ouders en pm'ers was 60 minuten gereserveerd. Voor de groeps gesprekken met kinderen en duo-interviews met ex-gebruikers hadden we drie kwartier uitgetrokken. De gesprekken en interviews zijn online gevoerd, via Teams.

Uitvoering van het onderzoek

De werving van de deelnemers is verlopen via bso's. Teneinde bso's in het onderzoek te betrekken waarvan met zekerheid gezegd kon worden dat ze een 'regulier' of 'speciaal' aanbod hadden, heeft het Expertisecentrum KO een aantal bso's waarvan ze het aanbod kenden, benaderd met de vraag om medewerking.

Voor de zes bso's die bereid waren tot deelname (vier met een speciaal aanbod en twee met een regulier aanbod) hebben we de volgende procedure gehanteerd:

- SZW heeft via het Expertisecentrum KO contactgegevens aangeleverd van zes bso's die mee wilden werken aan het onderzoek. Inclusief een contactpersoon die ons aanspreekpunt was gedurende het onderzoek.
- Wij legden telefonisch contact met deze bso's en hebben ze van korte schriftelijke informatie voorzien over het onderzoek. In overleg met de bso is afgestemd hoe de benadering van de ouders, (ex) gebruikers en medewerkers ging verlopen (welke gegevens bekend van ex-gebruikers, welke tijdstippen geschikt voor groepjes met ouders, kinderen, pm'ers, gewenste aanlevering introductieteksten).
- Vervolgens hebben we uitnodigingsteksten opgesteld die de bso's hebben gebruikt voor de benadering van ouders, pm'ers en ex-gebruikers; in deze tekst is uitleg gegeven over het onderzoek, de datum/periode van uitvoering en dergelijke. Tevens is in de uitnodiging een link opgenomen naar een korte vragenlijst waarmee ouders, pm'ers en ex-gebruikers zichzelf (en/of hun kind) konden aanmelden voor het onderzoek; deze vragenlijst is door ons ontwikkeld en gehost.
- De bso's hebben een steekproef getrokken van relevante ouders met kinderen in de leeftijd tussen 7 en 12 jaar. Ze hebben ouders de uitnodigingsmail gestuurd en gevraagd om deelname. Pm'ers van betrokken bso's zijn eveneens benaderd met een verzoek tot deelname. En voor de ex-gebruikers hebben bso's een steekproef getrokken van ouders die het afgelopen half jaar hebben opgezegd met kinderen in de leeftijd van 7 t/m 12 jaar.

Begin september 2021 zijn de uitnodigingen per mail verstuurd naar ouders, pm'ers en ex-gebruikers. Na een paar weken bleek de respons op de uitnodigingen ver achter te blijven bij de verwachting. Vervolgens is via de bso's nog een herinneringsmail gestuurd. Toen bleek dat dit voor de groep ouders en kinderen van speciale bso's nog steeds onvoldoende respons opleverde, is besloten om een screening te doen in ons NIPObasepanel onder ouders om voor deze groep een aanvulling te bewerkstelligen. Er zijn 2.597 huishoudens met kinderen in de leeftijd tussen de 7 en 12 jaar aangeschreven; 1.065 ouders hebben gereageerd en hiervan vielen 32 ouders (en hun kind(eren)) in de doelgroep. Men viel in de doelgroep als men een kind op een speciale bso had. Deze was in overleg met SZW als volgt omschreven aan panelleden:

We zijn specifiek op zoek naar ouders en kinderen die gebruik maken van een bso die gedurende het hele jaar een bijzonder activiteitenaanbod en/of thema (cultuur, natuur, techniek) heeft.

Met degenen die zich aangemeld hadden voor het onderzoek (via de eigen bso of via het panel) is contact opgenomen om nadere afspraken te maken over hun deelname. Gedurende de organisatie van het onderzoek zijn diverse deelnemers afgevallen, omdat ze uiteindelijk toch geen tijd meer hadden, andere bezigheden op de gevraagde dagen/tijdstippen hadden of ziek bleken te zijn.

De groep pm'ers bleek niet meer aan te vullen. We hebben uiteindelijk een paar duo-interviews moeten doen in plaats van de focusgroeps gesprekken met vijf pm'ers.

Alle uitgenodigde deelnemers hebben een bevestiging ontvangen van hun deelname en een Teamsuitnodiging voor daadwerkelijke deelname. Onderstaand een overzicht van het totaal aantal deelnemers per doelgroep.

Tabel Totaal overzicht aantal deelnemers per doelgroep

	PM		Ouders		Kinderen				Ex-gebruikers	
	<i>speciaal</i>	<i>regulier</i>	<i>speciaal</i>	<i>regulier</i>	<i>speciaal</i>	<i>regulier</i>	<i>speciaal</i>	<i>regulier</i>	<i>speciaal</i>	<i>regulier</i>
n	10	6	30(19)*	9	7-9jaar 12(5)*	10-12jaar 12(7)*	7-9jaar 5	10-12jaar 3	8	12
Totaal	16		39						32	20

*achter het totaal aantal deelnemers staat tussen haakjes het aantal deelnemers daarvan afkomstig uit het Nipo panel

De deelnemers hebben een beloning gekregen voor hun deelname.

De opdrachtgever is in staat gesteld om de gesprekken op afstand live bij te wonen.

De gesprekken zijn gevoerd aan de hand van gespreksleidraden die in overleg met SZW zijn opgesteld (zie bijlage 2). Met SZW is afgesproken dat de cruciale vraagstellingen in de gespreksleidraden in ieder geval aan bod zouden komen. Deze zijn te herkennen aan de gele arceringen.

De gesprekken zijn goed verlopen, de ouders en pm'ers hebben betrokken en geïnteresseerd met ons van gedachten gewisseld over het onderwerp. De kinderen vonden het soms lastig om onder woorden te brengen waarom ze iets leuk vonden op de bso, maar konden wel goed aangeven wat echt belangrijk voor ze was. Al met al hebben we de indruk voldoende deelnemers te hebben gesproken om een goed beeld te krijgen van de verschillende opvattingen die leven over bso; op een gegeven moment was duidelijk dat er een verzadiging optrad en er geen nieuwe informatie meer naar voren kwam uit de gesprekken.

De interviews zijn genoteerd en/of uitgewerkt. Voor de analyse zijn de gespreksverslagen doorgenomen op de verschillende thema's en zijn de antwoorden geïnventariseerd. Aan de hand van deze inventarisatie en de observaties van de onderzoekers is het rapport geschreven.

Bijlage 2 – Gespreksleidraden

KANTAR PUBLIC

Checklist versie ouders

A. Inleiding (12 min)

- Introductie interviewer en Kantar.
- Onderwerp van het onderzoek: Onderzoeksbureau Kantar doet in opdracht van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) onderzoek naar wat buitenschoolse opvang (BSO) voor u als ouders en voor uw kind/eren (7-12 jaar) waardevol maakt en welke wensen en verwachtingen ouders en kinderen hebben van een BSO.
- Kantar is een onafhankelijk onderzoeksbureau, heeft geen belang bij de uitkomsten van het onderzoek.
- Spelregels:
  - Er zijn geen goede of foute antwoorden. We zijn benieuwd naar jullie meningen.
  - Notulist, meekijken opdrachtgever (privacyverklaring) en opname, anoniem gebruik resultaten
- Kennismaking deelnemer: leeftijd, woonplaats, werkzaamheden, gezinssituatie, leeftijden kinderen op BSO, op welke BSO, hoe lang op BSO, hoeveel middagen BSO.

B. Context gebruik BSO en keuzeproces voor huidige BSO (13 min)

Graag wil ik iets meer weten over waarom jullie voor BSO hebben gekozen

- Om welke redenen hebben jullie voor BSO gekozen?
- Welke verwachtingen hadden jullie bij een BSO?
- In hoeverre wordt er in jullie directe omgeving gebruik gemaakt van BSO?
- En hoe wordt er in je directe omgeving gedacht over BSO (invloed sociale omgeving)?
- Wat is je beeld van de kosten van BSO? In hoeverre wegen de kosten tegen de baten op?
- Wat wil je dat je kind meeneemt/leert op een BSO (sociale vaardigheden, ontwikkeling)?

Ik wil het nu meer specifiek hebben over de keuze voor de BSO waar jullie kinderen nu gebruik van maken.

- Om welke redenen hebben jullie voor de huidige BSO gekozen?
INT.: indien niet genoemd, factoren inbrengen:
  - aanbod, omgeving (ruimte, faciliteiten, gebouw), BSO in schoolgebouw dus geen vervoer, kosten, verwachte opbrengst
  - invloed omgeving: vriendjes/innetjes gingen ook
- In hoeverre was er ook wat te kiezen of was dat niet het geval (*INT.:* meerdere/geen bso's in de buurt, openingstijden, beschikbare dagen)?

D. Oordeel over huidige BSO, wensen, verbeterpunten (20 min)

Graag wil ik wat verder ingaan op jullie ervaringen met de huidige BSO.

- Wat vinden jullie goed/wat is leuk aan jullie BSO? *INT.: inventariseer op scherm*
- En wat vinden jullie minder goed/is minder leuk? Waar zit 'm dat in? *INT.: inventariseer op scherm*
- Zou je je BSO aanbevelen aan andere ouders? Waarom wel, waarom niet?
- Wat vindt je kind (eren) leuk aan de BSO? Waardoor komt dat?
- En wat vindt je kind minder leuk aan de BSO? Hoe komt dat?
- Wat levert deze BSO op voor jou en voor je kind?
- Wat leert je kind op jullie BSO?

- In hoeverre wordt er rekening gehouden met de verschillende leeftijden van kinderen bij jullie BSO? Hoe dan?
- Wanneer zouden jullie besluiten te stoppen bij jullie BSO, waar is dat van afhankelijk?
- En wat vinden jullie een passende leeftijd voor kinderen vinden om te stoppen met BSO? Waarom? *INT.: check of er aannames zijn over: niet meer nodig hebben, niks meer opsteken ervan*
- Wat zouden redenen kunnen zijn dat jullie juist besluiten om je kind(eren) tot op latere leeftijd bijv. 11 of 12 jaar naar jullie BSO te laten gaan?
- Hoeveel invloed heeft jullie kind op de beslissing om op deze? BSO te blijven?
- Wat zou de/jullie BSO kunnen doen om het fijner te maken voor kinderen?
- En wat zou er moeten gebeuren om kinderen tot hun 12^e met plezier gebruik te laten maken van BSO?
- Wat vinden jullie een passende leeftijd om te stoppen met BSO? Waarom? *INT.: check of er aannames zijn over: niet meer nodig hebben, niks meer opsteken ervan*
- Hoe kan jullie/de BSO het fijner maken voor jullie kind?

E. Ideeën over de ideale BSO (10 min)

Stel dat jullie het voor het zeggen hebben: hoe ziet de ideale BSO waar kinderen van 7 tot 12 jaar zich fijn voelen eruit:

- Welk aanbod, welke activiteiten zijn er op die ideale BSO?
- Wat levert het gaan naar die ideale BSO jullie en je kind op?
- Hoe ziet de omgeving eruit? Waar is de BSO gevestigd? *INT.: let op in/buiten school*
- Welke elementen heeft een ideale BSO verder nog, wat speelt nog meer mee?
- Wat mogen kinderen zelf bepalen op de ideale BSO, wat niet?
- In hoeverre wordt er rekening gehouden met de leeftijd van kinderen? Hoe dan?
- Wat maakt een BSO nou vooral tot een ideale BSO, wat is doorslaggevend?

E. Afronding (5 min)

- Hoe belangrijk vinden jullie het dat BSO's eventueel andere activiteiten aanbieden? Aan welke activiteiten denk je dan? Wat zou jullie dat opleveren?
- We doen dit onderzoek voor het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Wat moeten ze leren van het gesprek?
- *Eventueel nog vragen van opdrachtgevers die meekijken*

KANTAR PUBLIC

Checklist versie kinderen

A. Inleiding (10 min)

- Introductie interviewer en Kantar.
- Onderwerp van het onderzoek: Vandaag gaan we het met elkaar hebben over wat jullie allemaal leuk vinden aan de buitenschoolse opvang (BSO), wat niet zo leuk is en wat jullie graag doen op de BSO. We praten hierover met jullie en ook met andere kinderen en ook met ouders/papa's en mama's.
- Er zijn een paar spelregels (*INT.: laat spelregels zien op slide*):
  - Er zijn geen goede of foute antwoorden, het is geen toets of zo.
  - Reageer op elkaar. Maar laat elkaar wel uitpraten.
  - Wil je graag wat zeggen? Steek dan je vinger/hand op?
  - Jullie zien verschillende icoontjes. Dat zijn mensen die meekijken, bijvoorbeeld een collega van mij, iemand die aantekeningen maakt. Het gesprek wordt ook opgenomen. Misschien dat we in het verslag dat we maken ook letterlijke verhalen van jullie opnemen, maar natuurlijk zonder dat te lezen is dat die van jullie afkomstig zijn.
- Kunnen jullie allemaal kort vertellen wie je bent? Schrijf allemaal je naam op een papiertje. Je mag om de beurt dit laten zien en vertellen hoe oud je bent, met wie en waar je woont en in welke groep je zit.

B. Context kinderen (5 min)

Ik wil eerst even wat meer weten van jullie; wat jullie leuk vinden om te doen, wat niet.

- En wat doe je het liefst na school?
- Zit een van jullie op een sport of op muziekles of zoiets? Ik doe het even met petje op en petje af.
  - wie zit er op een sport: als je een sport doet zet je je petje op? En wat voor sport dan?
  - en wie zit er op iets van muziekles: petje op bij muziekles? Wat voor muziekles?
  - wie doet er wat anders: zet maar petje op als je iets anders doet. Wat doe je dan?
- En wie doet lekker niks naast school: zet je petje maar op. Wat doe je dan vaak na school?
- Dank je wel.

C. Oordeel over huidige BSO, wensen, verbeterpunten (10 min)

Graag wil ik het met jullie hebben over jullie BSO, wat jullie daarvan vinden enzo.

- Hoeveel middagen in de week ga je naar de BSO?
- En ga je dan naar een of twee BSO's?
- Zo ja: zijn die BSO's heel verschillend? Wat is dan het verschil?
- Gaan er veel kinderen uit je klas naar jouw BSO of niet?
- Weet je waarom je op deze BSO zit en niet op een andere? Heb je daar zelf voor gekozen? Of heeft/hebben je ouder/ouders dat gedaan?
- Hoe ga je naar de BSO toe: steek maar een vinger op als het in hetzelfde gebouw zit als school. Is het fijn of niet zo fijn dat de BSO in hetzelfde gebouw zit? Wie vindt het fijn? Wie niet? Waarom vind je dat fijn/niet fijn?
- Degenen die hun vinger niet opsteken: hoe gaan jullie naar de BSO? Is dat fijn of niet zo fijn?

- Vertel mij eens hoe een middag op de BSO eruit ziet: wat heb je daar de laatste keer dat je er was gedaan?
- Hoe voelen jullie je als je naar je BSO gaat? Ik laat jullie een paar smileys zien. Welke smiley past daar het beste bij? *INT.: toon smileys op kaart*
- Waardoor voel je je daar zo?
- Wat vind je leuk daar?
- En wat vind je daar niet zo leuk of stom?
- Waardoor voel je je dan zo?
- Heb je vriendjes/vriendinnetjes op de BSO?
- Mag je zelf naar buiten? Mag je zelf kiezen wat je gaat doen?
- Stel dat je morgen opeens niet meer naar de BSO kunt: hoe zou je dat vinden?
- Hoe lang denk je dat je naar de BSO gaat?

E. Ideeën over de ideale BSO (7 min)

- Als jullie op de ideale, leukste BSO van de wereld zouden zitten, waar kinderen van jouw leeftijd en ouder zich fijn voelen:
  - Wat kun je er doen, op die leukste, ideale BSO?
  - Hoe ziet het eruit daar? Waar is de BSO: in je school of ergens anders? *INT.: let op in/buiten school*
  -
  - Kun je er buiten spelen? En wat kun je dan buiten doen?
  - Wat mogen kinderen zelf bepalen op de ideale BSO? En wat niet?
  - Wat voor gevoel krijg je bij die leukste BSO? *INT.: toon smileys*
  - Waardoor krijg je dat gevoel?
- Wat is het allerbelangrijkst voor de leukste BSO ter wereld?

E. Afronding (3 min)

- Ik wil jullie heel erg bedanken dat jullie me dit allemaal hebben verteld. Zo kunnen we verder nadenken over hoe de BSO leuker wordt om naartoe te gaan.
- *Eventueel nog vragen van opdrachtgevers die meekijken*

A. Inleiding (12 min)

- Introductie interviewer en Kantar.
- Onderwerp van het onderzoek: Onderzoeksbureau Kantar doet in opdracht van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) onderzoek naar wat buitenschoolse opvang (BSO) voor ouders en hun kind/eren (7-12 jaar) waardevol maakt en welke wensen en verwachtingen ouders en kinderen hebben van een BSO. Als pm'ers hebben jullie een expertrol in dit onderzoek.
- Kantar is een onafhankelijk onderzoeksbureau, heeft geen belang bij de uitkomsten van het onderzoek.
- Spelregels:
  - Er zijn geen goede of foute antwoorden. We zijn benieuwd naar jullie meningen.
  - Notulist, meekijken opdrachtgever (privacyverklaring) en opname, anoniem gebruik resultaten
- Kennismaking deelnemer: leeftijd, werkzaamheden, hoe lang werkzaam bij BSO, bij welke BSO, aantal uren per week BSO.

B. Context werken op BSO (13 min)

Graag wil ik iets meer weten waarom jullie voor het werken op de BSO hebben gekozen en hoe dat bevalt.

- Even voor mijn begrip: Welke opleiding hebben jullie afgerond?
- Welke verwachtingen hadden jullie van het werken op een BSO? En in hoeverre zijn die uitgekomen? (*INT.: kort houden!*)
- Hoe wordt er volgens jullie door ouders gedacht over BSO? En hoe door mensen die BSO niet echt kennen?
- Wat vinden jullie dat opvang op een BSO kinderen zou moeten opleveren? Wat wil je dat ze ervan meenemen (sociale vaardigheden, ontwikkeling)?

Ik wil het nu meer specifiek hebben over de keuze voor de BSO waar jullie nu werken.

- Om welke redenen zijn jullie bij je huidige BSO gaan werken, waarom hebben jullie voor deze BSO gekozen? (*INT.: check of dat het te maken heeft met specifiek aanbod*)
INT.: indien niet genoemd, factoren inbrengen:
  - aanbod, omgeving (ruimte, faciliteiten, gebouw), werkomstandigheden, leuk team, omvang van het contract, dichtbij huis

D. Oordeel over huidige BSO, wensen, verbeterpunten (20 min)

Graag wil ik wat verder ingaan op jullie ervaringen met ouders en kinderen op de huidige BSO.

- Wat denken jullie dat ouders goed/leuk vinden aan jullie BSO? *INT.: inventariseer op scherm*
- En waar zullen ouders minder tevreden over zijn/wat gaat minder goed? Waar zit 'm dat in? *INT.: inventariseer op scherm*
- En wat denken jullie dat de kinderen goed/leuk vinden van jullie BSO? Waardoor komt dat?
- En wat zullen de kinderen minder leuk vinden?
- Wat leren de kinderen volgens de ouders op de BSO?
- In hoeverre wordt er bij jullie BSO rekening gehouden met de verschillende leeftijden van kinderen? Hoe dan?
- En hoe wordt de manier waarop jullie rekening houden met verschillende leeftijden aan ouders overgebracht? Is hen dat duidelijk?

- Welke redenen horen jullie dat ouders besluiten dat hun kind(eren) stopt bij jullie BSO?
- En wat denken jullie dat ouders een passende leeftijd voor kinderen vinden om te stoppen met BSO? Waarom? En wat vinden jullie zelf? *INT.: check of er aannames zijn over: niet meer nodig hebben, niks meer opsteken ervan*
- Wat zouden redenen kunnen zijn/komen jullie tegen dat ouders juist wel besluiten om hun kind(eren) tot op latere leeftijd bijv. 11 of 12 jaar naar jullie BSO te laten gaan?
- Wat zou de/jullie BSO kunnen doen om het fijner te maken voor kinderen?
- En wat zou er moeten gebeuren om kinderen ook als ze 11 of 12 jaar zijn met plezier gebruik te laten maken van BSO?

E. Ideeën over de ideale BSO (10 min)

Stel dat jullie het voor het zeggen hebben: hoe ziet de ideale BSO waar kinderen van 7 tot 12 jaar zich fijn voelen eruit:

- Welk aanbod, welke activiteiten zijn er op die ideale BSO?
- Wat levert het gaan naar die ideale BSO ouders en kinderen op?
- Hoe ziet de omgeving eruit? Waar is de BSO gevestigd? *INT.: let op in/buiten school*
- Welke elementen heeft een ideale BSO verder nog, wat speelt nog meer mee?
- Wat mogen kinderen zelf bepalen op de ideale BSO, wat niet?
- In hoeverre wordt er rekening gehouden met de leeftijd van kinderen? Hoe dan?
- Wat maakt een BSO nou vooral tot een ideale BSO, wat is doorslaggevend?

E. Afronding (5 min)

- We doen dit onderzoek voor het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Wat moeten ze leren van het gesprek?

Eventueel nog vragen van opdrachtgevers die meekijken

A. Inleiding (5 min)

- Introductie interviewer en Kantar.
- Onderwerp van het onderzoek: Onderzoeksbureau Kantar doet in opdracht van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) onderzoek naar wat buitenschoolse opvang (BSO) voor u als ouders en voor uw kind/eren (7-12 jaar) waardevol maakt en welke wensen en verwachtingen ouders en kinderen hebben van een BSO.
- Kantar is een onafhankelijk onderzoeksbureau, heeft geen belang bij de uitkomsten van het onderzoek.
- Spelregels:
  - Er zijn geen goede of foute antwoorden. We zijn benieuwd naar jullie meningen.
  - Notulist, meekijken opdrachtgever (privacyverklaring) en opname, anoniem gebruik resultaten
- Kennismaking kind en ouder: leeftijd, woonplaats, werkzaamheden, gezinssituatie, leeftijden kinderen op BSO, hoe lang op BSO geweest, hoeveel middagen BSO, welke opvang nu?

INT. één of twee ice breakers

ICE BREAKER:

INT. deel scherm en toon afbeelding 1 (bijlage 1)

- Voordat we beginnen wil ik even iets leuks met jullie doen, even kijken of jullie al scherp zijn en testen of mijn deelscherm het goed doet. Op het eerste plaatje zien jullie allemaal eten (hotdogs, hamburgers), maar er is ook een BBQ verstopt. Wie van jullie twee kan de BBQ vinden? Je mag gewoon roepen als je hem gevonden hebt.

INT. toon afbeelding 2.

- Jullie krijgen nog een kans. Op dit plaatje van wolken, luchtballonnen en zonnen is één duif verstopt. Wie kan de duif vinden?

B. Vragen aan kind (10 min)

Zoals we al hadden verteld willen we graag eerst even wat vragen aan jou (*INT.: noem naam kind*) stellen en daarna aan je vader/moeder. De vragen gaan over de BSO waar je tot een tijdje terug naartoe bent gegaan.

- Hoe heette die BSO?
- Wat kun je je het beste herinneren van de BSO?
- Hoe voelde je je toen je daar nog naartoe ging, weet je dat nog? Ik laat je een paar smileys zien. Welke smiley past daar het beste bij? *INT.: toon smileys op kaart*
- Waardoor voelde je je daar zo?
- Wat voor dingen deed je toen op de BSO, weet je dat nog?
- **Wat vond je toen leuk daar?**
- **En wat vond je daar niet zo leuk of stom?**
- Wat doe je nu na schooltijd? (*INT. Denk aan andere BSO, alleen naar huis, oppas thuis, vriendje/innetje*)
- En hoe voel je je nu je daar niet meer naartoe gaat? Dit kun je ook zeggen met een smiley. *INT.: laat kaart met smileys zien*

- Als jij op de leukste BSO van de wereld zou zitten: wat zou je daar dan allemaal kunnen doen? En wat zou die leukste BSO nog meer hebben?
- Dank je wel. Nu ga ik ook wat vragen stellen aan je mam/pap.

C. Context gebruik BSO en keuzeproces voor huidige BSO (10 min)

- Om welke redenen hebben jullie destijds voor BSO gekozen?
- In hoeverre wordt er in jullie directe omgeving gebruik gemaakt van BSO?
- Hoe wordt er in je directe omgeving gedacht over BSO (invloed sociale omgeving)?
- Wat is je beeld van de kosten van BSO? In hoeverre wogen de kosten tegen de baten op?
- Wat wilde je dat de BSO je kind(eren) zou opleveren? Wat wilde je dat het ervan mee zou nemen (sociale vaardigheden, ontwikkeling)?
- Om welke redenen hadden jullie voor .... (INT.: noem naam BSO) gekozen?
INT.: indien niet genoemd, eventueel factoren inbrengen:
  - aanbod, omgeving (ruimte, faciliteiten, gebouw), BSO in schoolgebouw dus geen vervoer, kosten, verwachte opbrengst
  - invloed omgeving: vriendjes/innetjes gingen ook
- In hoeverre was er ook wat te kiezen of was dat niet het geval (INT.: meerdere/geen bso's in de buurt, openingstijden, beschikbare dagen)?

D. Oordeel over opgezegde BSO, wensen, verbeterpunten (10 min)

Graag wil ik wat verder ingaan op jullie ervaringen met .... (INT>: noem naam BSO)

- Wat ging goed/wat was leuk aan ..... BSO?
- En wat ging minder goed? Waar zat 'm dat in?
- Zou je ... (naam BSO) aanbevelen aan andere ouders? Waarom wel, waarom niet?
- Wat vond je kind (eren) ervan? Waardoor kwam dat?
- Wat leverde deze BSO op voor jou en voor je kind, wat leerde je kind op jullie BSO?
- Waarom zijn jullie gestopt op .... (naam BSO)? Wat speelde allemaal mee?
- Wat was de belangrijkste reden?
- Wat vinden jullie een passende leeftijd om te stoppen met BSO? Waarom? INT.: check of er aannames zijn over: niet meer nodig hebben, niks meer opsteken ervan
- Hoeveel invloed heeft (..... naam kind) gehad op de beslissing om te stoppen?
- Hoe had de BSO het fijner kunnen maken voor jullie kind: wat had daarvoor moeten gebeuren?
- En wat zou er moeten gebeuren om jouw kind tot zijn/haar 12^e met plezier gebruik te laten maken van BSO?

E. Ideeën over de ideale BSO (7 min)

- Stel dat jullie het voor het zeggen hebben: hoe ziet de ideale BSO eruit waar kinderen van 7 tot 12 jaar zich fijn voelen eruit:
  - Welk aanbod, welke activiteiten zijn er op die ideale BSO?
  - Wat levert het gaan naar die ideale BSO jullie en je kind op?
  - Hoe ziet de omgeving eruit? Waar is de BSO gevestigd? INT.: let op in/buiten school
  - Welke elementen heeft een ideale BSO verder nog, wat speelt nog meer mee?
  - Wat mogen kinderen zelf bepalen op de ideale BSO, wat niet?
  - In hoeverre wordt er rekening gehouden met de leeftijd van kinderen? Hoe dan?
- Wat maakt een BSO nou vooral tot een ideale BSO, wat is doorslaggevend?

E. Afronding (3 min)

- We doen dit onderzoek voor het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Wat moeten ze leren van het gesprek?
- *Eventueel nog vragen van opdrachtgevers die meekijken*

Bijlage 3 – Tabellen

Tabellen hoofdstuk 2

tabel opbrengst bso in de praktijk volgens ouders

Opbrengst voor kinderen

- **Spelen met andere kinderen/vriendjes/innetjes**
- **Leren omgaan met andere kinderen, delen, tegen verlies kunnen**
- vaardigheden opdoen door aanbod in activiteiten: koken, naaien, bepaalde sport
- Vast ritme/structuur: biedt regelmaat
- Kinderen worden zelfstandiger op bso
- groter zelfvertrouwen

Opbrengst voor ouders

- **Ontzorging**
- **Vrijheid om te werken/iets anders te doen**
- **gemoedsrust**
- Tevreden/fijn gevoel: er wordt gezorgd voor de kinderen
- Gemak
- Stabiliteit/continuïteit in opvang geeft rust
- Professionele opvang

Tabellen hoofdstuk 3

Tabel: tevredenheid ouders en kinderen over hun bso

Tevredenheid ouders	Tevredenheid kinderen
<p><i>Voor de kinderen</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Vriendjes/innetjes op bso • Leuke activiteiten • Divers spelaanbod/activiteitsaanbod: pannenkoeken bakken, in bomen klimmen, drumles, musicalles, workshops, over vuur springen, natuur in, creatief aanbod/knutselen, sport • Activiteiten aansluitend op levensfase of interesse (tiener bso, speciale bso): workshops hergebruik, Tiktok, clubjes, computerspel • Combi binnen en buiten spelen • Kinderen vrij om wel of niet mee te doen • Kinderen kunnen zichzelf zijn • Natuur ingaan/dingen ondernemen • Huiswerkbegeleiding (zeker voor kinderen die 3 dagen of meer naar bso gaan) • Balans tussen drukte en rust <p><i>Rol pm'ers</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Bekende/vertrouwde pm'ers • Pm'ers oog/lief voor de kinderen, geven ruimte/vrijheid binnen grenzen • Klik/goed contact met pm'ers • Enthousiaste pm'ers • Mannelijke pm'ers <p><i>Organisatie/pm/service/communicatie</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Goede communicatie met ouders (via ouderportaal, app, foto's, overdracht) • Flexibiliteit: dag wisselen, extra in vakantie • Zelfstandigheidsverklaring: duidelijkheid • Kinderen naar sport/zwemles brengen • Eten: halal eten mogelijk, gezond snoep • Maatwerk bieden 	<ul style="list-style-type: none"> • Met vrienden/innen spelen • Spelen, leuke dingen doen • Buiten spelen • Voetballen (vooral de jongens) • Specifieke activiteiten: knutselen, koken, bakken, clubjes (dansclub, muziekclub), vuur springen • Gezamenlijke spellen: Wie is de mol, Expeditie Robinson, trefbal, levend stratego, ieder een auto bouwen van karton en race mee doen, spelletjes • Avontuurlijk spelen: in bomen klimmen, hutten bouwen (meer jongens) • Gamen (15 minuten) • Faciliteiten: gymzaal, speelveld, tafeltennistafel, voetbaltafel, skeelers, skateboards • Zelf naar buiten mogen zonder begeleiding (met formulier, vanaf 8+) • Aardige leiders, leiders doen mee, mannelijke leiders • Naar moestuin, timmeren in timmerruimte, zwemmen, bij sportclub (voetbal, hockey) (speciale bso) • Leuke activiteiten in vakantie <p>Oudere kinderen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Veel dingen zelf mogen doen • Speciale ruimte voor 10+ • Paar weken dezelfde activiteit, iets leren

Tabel: ontevredenheid ouders en kinderen over hun bso

Ontevredenheid ouders	Ontevredenheid kinderen
<p><i>Voor de kinderen</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Oudere kinderen te weinig leeftijdgenoten en op hen afgestemd aanbod (regulier/ex) • Geen vrienden/innen • Kinderen geen plezier meer (regulier/ex) • Geen goede/kleine buitenspeelmogelijkheid • Geplande vakantie-activiteiten niet altijd gerealiseerd; teleurgestelde kinderen • Spelletjes niet compleet/kapot speelgoed • Te laat/te vroeg ophalen • Weinig aanbod activiteiten/spelletjes/op pad (regulier) • Activiteiteenaanbod oiv corona nog niet optimaal, nog geen thema's/geen huiswerkbegeleiding(speciaal) • Jongens te weinig uitdaging: willen fysiek aanbod, hutten bouwen/in bomen klimmen <p><i>Rol pm'ers</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Wisselingen/verloop in personeel (speciaal/ex) • Krappere bezetting op groepen (ex) • Onvoldoende begeleiding/toezicht kinderen • Geen overdracht <p><i>Organisatie/service/locatie/communicatie</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Gebrek aan flexibiliteit: ruiltegoed niet in kunnen zetten, geen dagen kunnen ruilen, geen dag in vakantie kunnen vragen • Eten/drinken: verkeerde tijdstippen (om vijf uur), te weinig, te goedkoop, alleen water, verplicht fruit • Geen maatwerk in aanbod • Leeftijdsgroepen op verschillende locaties • (Te ongerichte) communicatie met ouders • Door overname minder aandacht voor kind: krappere bezetting personeel (ex) • bso geen eigen plek in school • Kosten wegen niet meer tegen baten op (ex) • Gedwongen verplaatsing naar locatie buiten de wijk • Niet naar sport brengen 	<ul style="list-style-type: none"> • Geen vrienden/innen (meer) op bso • Speelgoed kapot, niet compleet • Mee moeten doen met activiteiten • Streng juf (7-9) • Toestemming moeten hebben om buiten te spelen • Te druk op bso; te veel kinderen in kleine ruimte • Na corona minder kinderen om mee te spelen • Alleen maar water krijgen • Eten duurt lang • Gepest worden • Leuke dingen niet altijd mogen doen: tafelvoetbal, knutselen <p><i>Oudere kinderen:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Geen leeftijdgenoten meer (10-12/ex) • Weinig te doen op bso, saai (10-12, ex) • Speelgoed gericht op jonge kinderen: Barbie, autootjes (10-12, ex) • Met jonge kinderen moeten meespelen

Tabellen hoofdstuk 4

Tabel sociale elementen en regels 'ideale' bso volgens ouders en kinderen

<i>Ideale bso volgens ouders</i>	<i>Ideale bso volgens kinderen</i>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Sociaal aspect: - Samen spelen met kinderen van dezelfde leeftijd in de groepen - Vriendjes en vriendinnetjes op de bso - Oudere kinderen meer verantwoordelijkheid geven - Veilige omgeving bieden; kind moet zich veilig voelen - Kind leert zich verhouden tot een groep - Kind wordt uitgedaagd iets nieuws te proberen. - Eigen inbreng van het kind in activiteiten ▪ Structuur/regels: - Activiteiten aanpassen op de leeftijd en behoefte van het kind - Keuze vrijheid geven aan het kind - Vrijheid bieden in het wel of niet mee willen doen - vrijheid geven onder meer door middel van de zelfstandigheidsverklaring - Niet te strenge regels vanuit bso ; 'vloeiend systeem' - Beperking van de schermtijd - Wel sturing geven vanuit leiding - Niks hoeven, rust krijgen als je dat nodig hebt (stilte ruimtes of even op de telefoon) - Structuur bieden (regelmaat) - Activiteit afmaken waaraan het kind begint - Eten en drinken juist op vaste tijdstippen - Gezond eten - Avondeten aanbieden 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Sociaal aspect: - Vriendjes en vriendinnetjes zijn ook op bso of mogen naar de bso komen - Vrijheid om te spelen met wie je wil (ook met vriendje of zusje in andere groep) - Veel leeftijdsgenoten - Oudere en jongere kinderen apart ▪ Structuur/regels: - Pm'ers die meedoen - Zelf kiezen wat je wil doen - Veel vrijheid in te kiezen activiteiten (ook als je een keer niet mee wil doen) - Ook een aantal regels geven - Als het te druk is, even op de lpad of iets voor jezelf mogen doen - Eten en drinken wanneer je wil en wat je wil - Niet hoeven eten als je geen honger hebt of juist langer de tijd krijgen als je geen honger hebt - Onbeperkt drinken mogen pakken

Tabel elementen activiteiten aanbod 'ideale' bso volgens ouders en kinderen

<i>Activiteiten aanbod volgens ouders</i>	<i>Activiteiten aanbod volgens kinderen</i>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Algemeen: - Diversiteit en/of afwisseling in activiteiten - Veel verschillende activiteiten - uitdaging bieden met activiteiten - Andere activiteiten dan die kinderen thuis doen - Evt. externen inhuren om activiteiten te verzorgen - 'ropuit'; tripjes naar bijvoorbeeld museum in de buurt, speeltuin - Activiteiten door het hele jaar heen ▪ Activiteiten buiten/Buiten spelen: - Goed buiten kunnen spelen (speelplaats, speelveld, bos) - Veel bewegen - Buitendingen voor jongens - Touwtrekken, huttenbouwen - Tennisles/sportles in proefperiodes - Skaten, freerunnen - De natuur ingaan ▪ Binnen activiteiten: 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Algemeen - Buiten spelen ▪ Activiteiten buiten/Buiten spelen: - Huttenbouwen, voetballen, spelen in klimrek, basketbalveld, hockeyveld, speeltuin, rennen, trampoline, verstoppertje spelen, levend stratego - Springkussen, schommels, fietsen, steppen - Soms een uitje, naar speeltuin ▪ Binnen activiteiten: - Gymmen, klimwand - Escaperoom, zwemmen - Tekenen, knutselen (loombandjes) - Koken, kook workshop - Naaien - Tatoeages maken - Spelletjes doen - Lego - Eigen spellen bedenken - Dingen die meerdere dagen duren, zoals Wie is de Mol

<ul style="list-style-type: none"> - 'technisch knutselen: proefjes doen, 'science' - Yoga, meditatie - Tiktokdansjes/choreografieën - Boekjes lezen - Gastsprekers/clinics - Kunst/musical/toneel/beeldhouwen - Toekomstgerichte activiteiten: programmeren, fotografie, typecursus, make-uppen - Vaardigheden leren (koken, naaien etc) - Huiswerkbegeleiding - Muziekles <p>▪ Activiteiten en ruimtes binnen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kast met boeken en strips - Kunnen gamen (wens van kinderen, niet zozeer van ouders) - chillplek voor oudere kinderen: boekjes lezen, meditatie <p>▪ Overige wensen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kinderen naar (sport)club brengen - Activiteiten bso combineren met persoonlijke activiteiten van het kind: sport, dansles, zwemmen 	<ul style="list-style-type: none"> - Clubjes <p>▪ Activiteiten en ruimtes binnen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gamekamer/bank/hoek (PlayStation, tablet, telefoon) - Ontspanningshoek - Speelruimte met spelletjes - Legoruimte, knutsel-, sloopkamer - Kamer met voetbaltafel, pingpongtafel
--	---

Tabel wensen ouders ten aanzien organisatie en communicatie

<p><i>Wensen ouders ten aanzien van de organisatie/structuur en communicatie</i></p> <p>Organisatie structuur</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Flexibiliteit in aanpassen dagen, ruilen of inplannen opvang ▪ Voldoende plek voor kinderen (ook bij vakantie bso) ▪ Contracten voor zelfstandigheid (duidelijke afspraken) ▪ Meer vrijheid voor het kind, minder vast aan regels overheid (juist geen contracten nodig) ▪ Meer vastigheid in pm'ers (zover mogelijk) ▪ Voldoende pm'ers: hoge bezetting betekent meer tijd voor kinderen ▪ Geen monopoliepositie van bso ▪ Lokale bso (ook gericht op regio) ▪ Één locatie hanteren (maar wel verschillende leeftijd groepen behouden) ▪ Kosten op maat; naar wat je afneemt <p>Communicatie</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Tijdige communicatie: veranderingen in groepen, wisseling in pm, activiteiten, vakantieprogramma etc ▪ Ouderportaal voor ziekte, ruilen en foto's ▪ Overdracht, korte terugkoppeling van hoe het kind het heeft gehad (bijvoorbeeld via app)
